

กรอบสมรรถนะทางการเงิน เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้

Financial Competency Framework
for Education and Learning

ฝ่ายคุ้มครองและตรวจสอบผู้ใช้บริการทางการเงิน
ธนาคารแห่งประเทศไทย

สารบัญ

บทนำ

- 1) ความเป็นมา 3
- 2) แนวคิดการจัดทำ 3
- 3) โครงสร้าง 5
- 4) แนวทางการนำไปใช้ 7

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 3 – 6 ปี 10

- คุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics)
- สมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency) 6 ด้าน

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 7 – 9 ปี 14

- คุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics)
- สมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency) 6 ด้าน

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 10 – 12 ปี 18

- คุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics)
- สมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency) 6 ด้าน

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 13 – 15 ปี 24

- คุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics)
- สมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency) 6 ด้าน

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 16 – 18 ปี 33

- คุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics)
- สมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency) 6 ด้าน

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 19 – 22 ปี 41

- คุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics)
- สมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency) 6 ด้าน

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้มีรายได้ 51

- คุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics)
- สมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency) 6 ด้าน

ที่ปรึกษาและคณะผู้จัดทำ 57

เอกสารอ้างอิง 58

ภาคผนวก – ระดับการพัฒนาการเรียนรู้ตามช่วงวัย 59

บทนำ

1) ความเป็นมา

ทักษะทางการเงินถือเป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิตของคนในทุกช่วงวัย การพัฒนาทักษะทางการเงินจึงเป็น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความตระหนักรู้ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมที่สนับสนุน ให้เกิดการตัดสินใจทางการเงินที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันทางการเงินที่ดี มีความมั่นคง ในชีวิต มีความเป็นอยู่ทางการเงินที่ดี (Financial well-being) อย่างยั่งยืน รวมถึงส่งผ่านไปยังภาพรวมของประเทศไทย ให้มีความมั่นคง และพร้อมรับกับความท้าทายทางเศรษฐกิจต่อไป

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐด้านการเงินของประเทศ ประกอบด้วย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) สำนักงาน คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) กรมสรรพากร และสถาบันคุ้มครองเงินฝาก จัดทำกรอบสมรรถนะทางการเงิน เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ (Financial Competency Framework for Education and Learning: Fin. Comp.) ขึ้น รวมถึงการจัดประชุม รับฟังความเห็นจากครุกลุ่มตัวอย่าง และเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคการศึกษาสอบทานและตรวจประเมินคุณภาพ ทางวิชาการ เพื่อใช้เป็นกรอบสมรรถนะทางการเงินกลางให้หน่วยงานหรือบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมความรู้ หรือพัฒนาทักษะนำไปใช้กำหนดมาตรฐานความรู้ เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรม และตัวชี้วัดได้อย่างเหมาะสมต่อไป

กรอบสมรรถนะทางการเงินเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ เป็นมาตรฐานกลางในการนำเสนอสมรรถนะทางการเงิน ที่ประชาชนแต่ละช่วงวัยในฐานะผู้ใช้บริการทางการเงินพึงมีหรือปฏิบัติได้ โดยพิจารณาจากความจำเป็นหรือ ความสามารถในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินนั้น ๆ เป็นสำคัญ นอกจากนี้ หน่วยงานหรือบุคลากรที่จะ นำไปใช้ควรพิจารณาถึงความเชื่อมโยงและความสอดคล้องกับบริบทของประชาชนในแต่ละช่วงวัยประกอบด้วย ทั้งในมิติ ทางสังคมและทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ประชาชนสามารถตัดสินใจใช้จ่ายได้อย่างมีเหตุผล และมั่นใจที่จะเลือกใช้บริการทางการเงินที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับตนเองได้

2) แนวคิดการจัดทำ

กรอบสมรรถนะทางการเงินเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ (Financial Competency Framework for Education and Learning: Fin. Comp.) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นฐานแนวคิดในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะ ทางการเงินให้กับคนไทย โดยคณะผู้จัดทำพัฒนามาจากมาตรฐานความสามารถทางการเงินขององค์การเพื่อความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) ซึ่งเป็น มาตรฐานที่ใช้ในโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) ร่วมกับการอ้างอิงมาตรฐานสมรรถนะทางการเงินจากหน่วยงานต่าง ๆ ในต่างประเทศ เช่น สหภาพ ยุโรป สหราชอาณาจักร และฮ่องกง และนำมาปรับให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งพิจารณาจากบทบาทของ ผู้ใช้บริการทางการเงินในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน และความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามระบบ การศึกษาของไทย มีหลักการและแนวคิดในการจัดทำ 3 ประการ คือ

1. **นำไปใช้ในชีวิตจริง (Applied)** คือ ส่งเสริมให้คนไทยมีทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตและตัดสินใจทางการเงินได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของตนเอง เพื่อความเป็นอยู่ทางการเงินที่ดี (Financial well-being)
2. **ปรับให้เหมาะสม มีความยืดหยุ่น และใช้ได้กับทุกช่วงวัย (Appropriate to the context)** คือ ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบททางการเงินที่แตกต่างกันของแต่ละช่วงวัย รวมทั้งเหมาะสมกับพัฒนาการเรียนรู้ แต่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับศักยภาพของบุคคลที่แตกต่างกัน
3. **ส่งเสริมการพัฒนาที่ก้าวหน้าและต่อเนื่อง (Advance and promote according to potential)** คือ ประเมินศักยภาพทางการเงินและรู้แนวทางในการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

แนวคิดที่ 1 นำไปใช้ในชีวิตจริง (Applied) ภายใต้แนวคิดการศึกษาศาสนาสมรรถนะ

การพัฒนากรอบสมรรถนะทางการเงิน เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้อยู่บนฐานแนวคิดการศึกษาศาสนาสมรรถนะ (Competency Based Education: CBE) คือ การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learning Centric) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามศักยภาพ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ไขปัญหา และการนำไปใช้ในชีวิตจริง (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2542) ดังนั้น แนวคิดการจัดการศึกษาศาสนาสมรรถนะไม่เพียงแต่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตร แต่ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ ซึ่งหมายถึงความสามารถของบุคคลในการใช้องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) ทักษะความสามารถ (Skill) และเจตคติ (Attitude) ผลลัพธ์ของสมรรถนะจึงมุ่งเน้นพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความสามารถในการบูรณาการองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง

การศึกษาศาสนาสมรรถนะเป็นแนวคิดที่มีความเหมาะสมต่อการออกแบบกรอบสมรรถนะทางการเงิน เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ เนื่องจากบุคคลที่มีสุขภาพทางการเงินที่ดีนั้น ต้องมีความรู้ทางการเงิน ทักษะทางการเงิน และเจตคติทางการเงิน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจทางการเงินที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง คณะผู้จัดทำจึงได้กำหนดคุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics) และสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency) 6 ด้านตามช่วงวัย โดยบูรณาการองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

1. **ความรู้ความเข้าใจทางการเงิน (Financial Knowledge)** คือ ความรู้และความเข้าใจทางการเงินของบุคคลในแต่ละช่วงวัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจทางการเงินได้อย่างเหมาะสม ซึ่งครอบคลุมทั้งความรู้ด้านบทบาทและมูลค่าของเงิน ด้านการบริหารการใช้จ่ายและการจัดการหนี้ ด้านการออมและการลงทุน ด้านการจัดการรายได้และภาษี ด้านการจัดการความเสี่ยง ด้านการจัดการภัยทางการเงิน และด้านสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้บริการทางการเงิน
2. **ทักษะความสามารถทางการเงิน (Financial Skills)** คือ ทักษะทางการเงินของบุคคลในแต่ละช่วงวัยที่จำเป็นต่อการตัดสินใจทางการเงิน เช่น การคำนวณ การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน การวางแผนการเงิน
3. **เจตคติทางการเงิน (Financial Attitudes)** คือ ความรู้สึก อุดมคติ ทศนคติ และแรงจูงใจของบุคคลแต่ละช่วงวัยที่ช่วยส่งเสริมให้มีพฤติกรรมทางการเงินที่ดี เช่น การมีวินัยทางการเงิน การตระหนักและเห็นคุณค่าของการวางแผนการเงิน ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความละเอียดรอบคอบ

แนวคิดที่ 2 ปรับให้เหมาะสม มีความยืดหยุ่น และใช้กับทุกช่วงวัย (Appropriate to the context)

1. กรอบสมรรถนะทางการเงิน เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ถูกพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทในแต่ละช่วงวัย ทั้งคุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics) และสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency) รวมทั้งประเมินระดับเนื้อหาความรู้ตามหลักสูตร พัฒนาการของผู้เรียน และเหตุการณ์ทางการเงินของบุคคลในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
2. กรอบสมรรถนะทางการเงินเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น แม้ว่าจะมีการกำหนดคุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics) และสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency) ของแต่ละช่วงวัย แต่สามารถเลือกและปรับใช้กรอบสมรรถนะทางการเงินให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย บริบท และลักษณะของผู้เรียนได้ เช่น หากผู้สอน ผู้พัฒนาหลักสูตร ผู้อบรม หรือผู้กำหนดนโยบายประเมินว่าผู้เรียนนั้นมีสมรรถนะทางการเงินสูงกว่าคุณลักษณะและองค์ประกอบสมรรถนะทางการเงินที่กำหนดไว้ในช่วงวัยของผู้เรียน ผู้สอน ผู้พัฒนาหลักสูตร ผู้อบรม หรือผู้กำหนดนโยบายอาจเลือกสมรรถนะทางการเงินของวัยที่สูงกว่าช่วงวัยของผู้เรียนมาปรับใช้
3. กรอบสมรรถนะทางการเงิน เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ใช้ได้กับคนไทยทุกช่วงวัย กรอบสมรรถนะทางการเงินมีการกำหนดสมรรถนะที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงผู้ที่มีรายได้ โดยคำนึงถึงแนวทางการศึกษาตลอดชีวิต (Life Long Learning) โดยผู้ที่สนใจสามารถนำกรอบสมรรถนะทางการเงินไปใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ หลักสูตร หรือแผนนโยบาย เพื่อพัฒนาให้บุคคลมีทักษะทางการเงิน ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย หลักสูตรอบรมระยะสั้น หรือการจัดอบรมพนักงานภายในองค์กร

แนวคิดที่ 3 ส่งเสริมการพัฒนาที่ก้าวหน้าและต่อเนื่อง (Advance and promote according to potential)

กรอบสมรรถนะทางการเงินเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ถูกพัฒนาภายใต้แนวทางการศึกษาฐานสมรรถนะ มีหลักการสำคัญ คือ การมุ่งเน้นที่การวัดและการประเมินผล ซึ่งต้องมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ทำให้กรอบสมรรถนะทางการเงินเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้มีการกำหนดคุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics) และสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency) 6 ด้านของแต่ละช่วงวัยอย่างชัดเจน เพื่อเป็นเกณฑ์ในการประเมินความสามารถและกำหนดแนวทางในการพัฒนาของแต่ละบุคคลให้มีสมรรถนะทางการเงินที่เหมาะสมกับความจำเป็นหรือความสามารถในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินนั้น ๆ ได้

3) โครงสร้าง

โครงสร้างของกรอบสมรรถนะทางการเงินเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) ช่วงวัย (Life stage) 2) คุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics) และ 3) สมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency)

3.1) ช่วงวัย (Life stage): ยกระดับความสามารถแต่ละสมรรถนะตามระดับช่วงชั้นเรียนในบริบทของประเทศไทย

1. อายุ 3 – 6 ปี (ระดับอนุบาล (Kindergarten))
2. อายุ 7 – 9 ปี (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 (Early primary school))
3. อายุ 10 – 12 ปี (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 (Primary school))

4. อายุ 13 – 15 ปี (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 (Junior high school))
5. อายุ 16 – 18 ปี (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 (High school))
6. อายุ 19 – 22 ปี (ระดับอุดมศึกษา (Undergraduate))
7. ผู้มีรายได้ (Earner)

ทั้งนี้ กลุ่มผู้มีรายได้ คือ ช่วงวัยที่เข้าสู่ชีวิตการทำงานและมีรายได้แล้ว ซึ่งอาจเกิดขึ้นในช่วงอายุใดก็ได้ เช่น ทำงานหลังจากจบมัธยมต้นหรือมหาวิทยาลัย ทำงานระหว่างศึกษาอยู่ บุคคลในกลุ่มนี้จะมีบริบททางการเงินที่คล้ายคลึงกันแม้จะอยู่ในช่วงอายุที่แตกต่างกัน เช่น การบริหารจัดการเงินของตนเองโดยไม่พึ่งพิงหรือลดการพึ่งพิงจากผู้ปกครอง การจัดการภาษี การบริหารความเสี่ยง การออมเพื่อการเกษียณ รวมถึงโอกาสในการ ก่อหนี้และการบริหารจัดการหนี้ จึงควรมีสมรรถนะทางการเงินที่เหมือนกัน

3.2) คุณลักษณะทางการเงิน (Financial Characteristics): ระบุผลลัพธ์ของสมรรถนะเป็นภาพรวมพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการบูรณาการองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของสมรรถนะ ณ ปลายทางของช่วงวัยนั้น ๆ ได้แก่

- 1) ความรู้ความเข้าใจทางการเงิน (Financial Knowledge) 2) ทักษะความสามารถทางการเงิน (Financial Skills) และ 3) เจตคติทางการเงิน (Financial Attitudes)

3.3) สมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency): จัดกลุ่มสมรรถนะทางการเงิน 6 ด้านตามบริบทด้านการเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน โดยกำหนดให้แต่ละสมรรถนะประกอบด้วยสมรรถนะองค์รวมและสมรรถนะย่อย

1. **สมรรถนะที่ 1 การเข้าใจบทบาทและมูลค่าของเงิน (Understanding the role and value of money)** เป็นสมรรถนะที่เรียนรู้เกี่ยวกับเงินในเรื่องที่ใกล้ตัวที่สุด คือ เริ่มเรียนรู้ตั้งแต่รูปแบบของเงิน มูลค่าของเงิน หน้าที่ของเงิน เมื่อโตขึ้นจึงเพิ่มเติมการเรียนรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดมูลค่าของเงิน เช่น ภาวะเงินเฟ้อ ภาวะเงินฝืด และการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งอาจส่งผลถึงการเงินส่วนบุคคลได้ทั้งในเรื่องการใช้จ่ายและการออมในระยะยาว
2. **สมรรถนะที่ 2 การจัดการรายได้และภาษี (Managing Income and Tax)** เป็นสมรรถนะที่ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของอาชีพ รายได้ และภาษี โดยในช่วงเริ่มต้นเป็นการสร้างความเข้าใจว่าเงินที่ใช้ในชีวิตประจำวันล้วนมาจากการทำงาน โดยแต่ละอาชีพมีรูปแบบการทำงานและคุณสมบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อระดับรายได้ ความมั่นคงของรายได้ รวมถึงสวัสดิการและสิทธิประโยชน์จากการทำงาน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนเลือกอาชีพในอนาคต เมื่อโตขึ้นจึงเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของประชาชนผู้เสียภาษี การคำนวณภาษี สิทธิประโยชน์และการลดหย่อนภาษี เพื่อก้าวเข้าสู่บทบาทการเป็นประชากรที่ทำหน้าที่พลเมืองได้อย่างเต็มภาคภูมิ
3. **สมรรถนะที่ 3 การบริหารการใช้จ่ายและการหนี้ (Managing Expenditure and Debt)** เป็นสมรรถนะที่บ่มเพาะพฤติกรรมการจัดการใช้จ่ายอย่างรอบคอบและมีเหตุผล โดยเริ่มเรียนรู้จากการแยกแยะระหว่างความจำเป็นและความต้องการในการใช้จ่าย เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการจัดสรรเงินและการวางแผนการเงินเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินที่วางแผนไว้ รวมถึงมีความเข้าใจเรื่องการกู้ยืมเงินหรือการเป็นหนี้ ความรู้เรื่องประเภทสินเชื่อ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การพิจารณาขอสินเชื่อ การบริหารจัดการหนี้ และการแก้ไขปัญหาหนี้ เพื่อให้สามารถจัดการเงินส่วนบุคคลได้อย่างครบวงจร
4. **สมรรถนะที่ 4 การออมและการลงทุน (Saving and Investing)** เป็นสมรรถนะที่ช่วยปลูกฝังนิสัยรักการออมตั้งแต่ยังเล็ก โดยมุ่งเน้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของการออม พร้อมทั้งฝึกฝนการออมก่อนใช้ การออมเงินอย่างสม่ำเสมอ ก่อนจะก้าวไปสู่การลงทุนเพื่อสร้างความมั่นคงและมั่งคั่งในอนาคต ซึ่งการออม

และการลงทุนในแต่ละช่วงอายุอาจมีความแตกต่างกันตามผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่สามารถให้บริการได้ นอกจากนี้ ยังรวมถึงการเรียนรู้แนวทางการออมเงินเพื่อการเกษียณอายุ และการบริหารจัดการเงินหลังเกษียณ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการเงินส่วนบุคคลได้จนถึงวันสุดท้ายของชีวิต

5. **สมรรถนะที่ 5 การจัดการความเสี่ยง ภัยทางการเงิน และการประกันภัย (Managing Risks, Fraud and Insurance)** เป็นสมรรถนะที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการจัดการความเสี่ยงและเตรียมความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดคิดต่าง ๆ ในชีวิต โดยเริ่มจากจัดการความเสี่ยงง่าย ๆ ใกล้ตัว เช่น ของหาย เงินหาย ก่อนพัฒนาไปสู่การจัดการความเสี่ยงที่อาจกระทบต่อการเงินของตนเองในอนาคต เช่น การใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินอย่างปลอดภัย การออมเงินเพื่อฉุกเฉิน การซื้อประกันภัยประเภทต่าง ๆ การดูแลข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงการรู้เท่าทันภัยทางการเงิน เพื่อไม่ตกเป็นเหยื่อของเหล่ามิจฉาชีพ
6. **สมรรถนะที่ 6 การรักษาสิทธิและรับผิดชอบหน้าที่ผู้ใช้บริการทางการเงิน (Upholding Financial Rights and Responsibilities)** เป็นสมรรถนะที่ช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ทั้งในฐานะผู้บริโภคสินค้าและผู้ใช้บริการทางการเงิน เพื่อลดความเสี่ยงและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการซื้อสินค้าและบริการโดยทั่วไปและจากการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน ตลอดจนสามารถร้องเรียนเพื่อได้รับความเป็นธรรม หากประสบปัญหา รวมถึงการดูแลข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ข้อมูลและเอกสารทางการเงิน ได้อย่างเหมาะสม

4) แนวทางการนำไปใช้

เนื่องจากธรรมชาติของความรู้ทางการเงินถือเป็นทักษะชีวิต (Life skills) จึงมีลักษณะของการบูรณาการองค์ความรู้หลายศาสตร์ (Interdisciplinary) ซึ่งรายวิชาที่ปรากฏอยู่ในสถานศึกษาทุกระดับในปัจจุบันอาจมีการสอดแทรกความรู้ทางการเงินหรือปลูกฝังสมรรถนะทางการเงินในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น เศรษฐศาสตร์ คณิตศาสตร์ การงานอาชีพ กรอบสมรรถนะทางการเงินเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้จึงถูกออกแบบให้มีความยืดหยุ่น โดยสามารถถอดแยกสมรรถนะทางการเงินแต่ละด้านไปจัดกระบวนการเรียนรู้ออกเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อย (Modular competency-based learning) ตามรายวิชาหรือพื้นที่การเรียนรู้ในบริบทที่แตกต่างกันได้ ซึ่งมีแนวทางประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. **แบบเลือกบางสมรรถนะไปใช้ (Applying Selected Sub-competencies)** คือ การเลือกบางสมรรถนะองค์รวมหรือบางสมรรถนะย่อยที่เหมาะสมกับผู้เรียนไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาของตนเอง โดยเฉพาะกรณีที่ไม่สามารถเปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมได้ หรือมีเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่จำกัด เช่น หากผู้สอนรับผิดชอบวิชากรงานอาชีพระดับประถมศึกษาตอนปลายต้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอาชีพให้กับผู้เรียนสามารถพิจารณาเลือกสมรรถนะที่ 2 การจัดการรายได้และภาษี (Managing Income and Tax) ของช่วงอายุ 10 - 12 ปี ไปใช้ได้ โดยสมรรถนะที่เลือกใช้นั้นจะมีการอธิบายนิยามและองค์ประกอบของสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) ด้านทักษะความสามารถ (Skills) และด้านเจตคติ (Attitudes) ไว้ให้อย่างครบถ้วน และสะท้อนถึงสมรรถนะที่กำหนดในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้ผู้สอนมีแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนได้ตามสมรรถนะปลายทางที่กำหนด
2. **แบบเลือกสมรรถนะทุกด้านไปใช้ (Applying Comprehensive Competencies)** คือ การนำสมรรถนะทางการเงินที่กำหนดทั้ง 6 ด้านไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาของตนเอง ทั้งในลักษณะการเปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างชุมนุม/ชมรมที่เกี่ยวข้องกับการเงินได้

ทั้งนี้ เนื่องจากสมรรถนะทางการเงินที่กำหนดให้มีลักษณะเป็นสมรรถนะปลายทางตามช่วงวัย หรือระดับชั้น ที่ถูกวิเคราะห์มาจากการคุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียนในบริบทของประเทศไทย ดังนั้น ผู้สอนควรประยุกต์ใช้ ทั้งช่วงเวลา การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง เช่น หาก ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะทางการเงินครบทั้ง 6 ด้าน แต่ไม่มีเวลาเพียงพอใน 1 ภาคเรียน อาจทยอย จัดการเรียนรู้ภาคเรียนละ 1 สมรรถนะ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะครบทั้ง 6 ด้าน โดยพิจารณาจากความจำเป็นหรือ ความสามารถในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินของผู้เรียนในช่วงวัยนั้น ๆ ก่อน เมื่อครบเวลาเรียน 3 ปีของ ช่วงชั้นเรียนนั้นพอดี

นอกจากการพิจารณาแนวทางการนำไปใช้จากการจัดการเรียนรู้ตามรายวิชาในสถานศึกษาแล้ว ผู้สอนสามารถ ปรับเปลี่ยนแนวทางการนำไปใช้ได้ โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของผู้เรียนที่แตกต่างกันตามปัจจัยต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน
 - 1.1. พิจารณาความรู้และทักษะพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทักษะการอ่านเขียน ทักษะการคิดคำนวณ ทักษะ การวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้เหตุผล ทักษะการใช้เทคโนโลยี รวมไปถึงการมีคุณธรรม และจริยธรรม ก่อนจัดการเรียนรู้เสมอ เช่น หากต้องการจัดการเรียนรู้เรื่องวิธีการคำนวณดอกเบี้ยทบต้น ผู้เรียนควรมีความรู้เรื่องอนุกรมในวิชาคณิตศาสตร์มาก่อน เพื่อให้สามารถเข้าใจหลักการและคิดคำนวณ ได้อย่างถูกต้อง
 - 1.2. พิจารณาสมรรถนะทางการเงินพื้นฐานของผู้เรียน หากเห็นว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดสมรรถนะในช่วงวัย ก่อนหน้าและจะทำให้ไม่สามารถพัฒนาสมรรถนะในช่วงวัยปัจจุบันได้อย่างสมบูรณ์ เช่น ผู้เรียนอายุ 16 – 18 ปี ซึ่งต้องมีความสามารถในการปฏิบัติตามหลักการตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาว ตามหลัก SMART ได้ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ผู้เรียนไม่ได้มีความรู้เรื่องการตั้งเป้าหมายทางการเงิน ตามหลัก SMART มาก่อน แม้ว่าจะเป็นสมรรถนะของช่วงอายุ 13 – 15 ปี ผู้สอนก็สามารถนำเรื่อง การตั้งเป้าหมายทางการเงินตามหลัก SMART มาจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมได้
 - 1.3. พิจารณาระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน หากผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานตามช่วงวัยดีและมีศักยภาพ ในการเรียนรู้สูง อาจเลือกใช้สมรรถนะในช่วงวัยที่สูงกว่าวัยของผู้เรียนได้ หรือกรณีผู้เรียนมีความรู้ พื้นฐานไม่เพียงพอ อาจเลือกใช้สมรรถนะในช่วงวัยก่อนหน้า หรือเลือกเฉพาะสมรรถนะที่เข้ากับบริบท ของผู้เรียนมากที่สุดได้ เช่น เน้นเฉพาะสมรรถนะเรื่องการบริหารการใช้จ่ายและจัดการหนี้ ซึ่งเป็นเรื่อง พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเงินในชีวิตประจำวันมากที่สุด ส่วนสมรรถนะอื่น ๆ อาจเน้นเฉพาะเรื่องที่สำคัญในปัจจุบันอย่างเรื่องภัยทางการเงิน
2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมโดยรอบของผู้เรียน
 - 2.1. พิจารณาจากลักษณะการใช้ชีวิตหรือเหตุการณ์ในชีวิตของผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับความ รู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่จะต้องเจอในแต่ละช่วงวัยเป็นหลัก เช่น หากต้องการส่งเสริม ความรู้ทางการเงินให้แก่เด็กระดับมัธยมต้น ซึ่งอ้างอิงสมรรถนะของช่วงวัยอายุ 13 – 15 ปี แต่พบว่า เมื่ออายุ 15 ปี จะสามารถใช้บริการธนาคารออนไลน์ (Mobile Banking) ได้ และมีแนวโน้มที่จะใช้งาน เป็นจำนวนมาก ผู้สอนอาจเลือกจัดการเรียนรู้เรื่องการทำธุรกรรมทางการเงินอย่างปลอดภัยในระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 2 เพื่อให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้เรียนรู้ทักษะนี้ก่อนการใช้งานจริง

- 2.2. พิจารณาจากบริบทเชิงพื้นที่ของกลุ่มผู้เรียนได้ เช่น กลุ่มผู้เรียนที่อาศัยในพื้นที่ที่มีการค้าขายเด่น อาจส่งเสริมความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสกุลเงิน อัตราแลกเปลี่ยน และผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยนต่อการค้าขายมากกว่ากลุ่มผู้เรียนในพื้นที่อื่น ๆ หรือกรณีผู้เรียนเริ่มหารายได้เสริมหรือค้าขายเองแล้ว อาจส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการแยกรายรับรายจ่ายระหว่างบัญชีส่วนตัวและบัญชีธุรกิจ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเงินได้อย่างถูกต้อง และไม่มีปัญหาทางการเงินในอนาคต

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 3 – 6 ปี (ระดับอนุบาล (Kindergarten))

คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียน (Financial Characteristics)

ผู้เรียนอายุ 3 – 6 ปี ยังไม่เข้าใจตัวเงินในเชิงมูลค่า เพียงแต่เริ่มตระหนักว่า เงินเป็นของที่มีมูลค่าและมีรูปแบบที่แตกต่างกัน จึงเป็นช่วงวัยที่เหมาะสม แก่การฝึกฝน พฤติกรรมการใช้จ่ายในสถานการณ์จริง การสร้างนิสัยการออมและการอดทนรอคอย ด้วยการสร้างความสนุกสนานในการเก็บสะสมเหรียญหรือสิ่งของมีค่าเล็ก ๆ น้อย ๆ รวมถึง การดูแลรักษาของมีค่านั้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนค่อย ๆ เข้าใจว่า เงินหรือสิ่งของมีค่ามาจากการทำงานและรู้สึกภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนได้รับหรือภูมิใจที่ได้พยายามแม้ผลที่เกิดขึ้นจะ ไม่เป็นไปตามที่วางไว้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการบ่มเพาะความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การทำงานและความรับผิดชอบทางการเงินของตนเองในอนาคต เริ่มทำความเข้าใจในบทบาท หน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อแม่เป็นผู้ปกครองที่ดูแลและร่วมตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ จึงต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเสมอ เพื่อช่วยติดตาม และร่วมเรียนรู้ที่จะเคารพความเป็นเจ้าของ จากนั้นผู้เรียนจะเริ่มแยกแยะความแตกต่างระหว่างการให้และการยืม รวมถึงการขออนุญาตก่อนใช้ของผู้อื่น การแสดงความขอบคุณ เมื่อได้รับสิ่งของ การยินดีที่จะแบ่งปันของให้ผู้อื่น ถือเป็นการเสริมสร้างฐานในการเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้บริการทางการเงินของตนเองต่อไป

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการเงิน

การพัฒนาสมรรถนะทางการเงินวัยนี้ ควรมุ่งเน้นที่การปลูกฝังความเข้าใจพื้นฐานและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเงิน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งอยู่ในช่วงวัยแห่งการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การเล่น และการเลียนแบบ การจัดการเรียนรู้จึงควรเป็นธรรมชาติ สนุก และเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่ใกล้ตัว แนวทางหนึ่งที่เหมาะสม คือ การจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ เช่น การเล่นร้านค้าจำลองที่เด็กสลับกันเป็นพ่อค้า - แม่ค้าและลูกค้า โดยใช้เงินจำลองในการซื้อขายเพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจว่าเงินมีมูลค่า ใช้แลกสิ่งของได้ และฝึกฝนการรู้จักตัดสินใจซื้อของตามจำนวนเงินที่มี การส่งเสริมพฤติกรรมการออมสามารถทำได้ผ่านกิจกรรมออมเงินด้วยตนเอง เช่น การตั้งมุมกระปุกออมสินประจำห้องเรียน หรือการบันทึกการออมผ่านการสะสมสติ๊กเกอร์ ให้รางวัลเมื่อผู้เรียนสามารถออมเงินครบตามเป้าหมาย วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียน เห็นความสำคัญของการเก็บออม และรู้สึกภูมิใจในความพยายามของตนเอง

การเรียนรู้สามารถเสริมผ่านนิทานหรือเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการออมและการใช้เงินอย่างพอประมาณ จะช่วยให้เด็กเข้าใจแนวคิดเรื่อง การเก็บออมในเชิงจินตนาการ และเกิดความสนใจที่จะนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน กิจกรรมศิลปะ เช่น การประดิษฐ์กระปุกออมสินอย่างง่าย ๆ หรือการทำการดอมนเงินที่สะท้อนความตั้งใจของเด็ก เป็นอีก วิธีหนึ่งที่ช่วยให้เด็กได้ฝึกตั้งเป้าหมายและสื่อสารความคิดของตนเองผ่านผลงาน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการมีแรงจูงใจในการจัดการเงิน ผู้สอนควรใช้สถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เช่น การตั้งคำถามกับผู้เรียนที่ได้รับค่าขนมจากผู้ปกครองว่า “วันนี้อยากใช้ทั้งหมดหรือเก็บไว้บางส่วน?” หรือการให้ผู้เรียนเล่าเรื่องการช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองที่บ้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าเงินหรือสิ่งของที่ได้มาต้องผ่านความพยายามและควรใช้อย่างประหยัด

สมรรถนะองค์รวม - สมรรถนะที่ 1 การเข้าใจบทบาทและมูลค่าของเงิน (Understanding the role and value of money) สามารถรับรู้ว่ามีเงินประกอบด้วยเหรียญและธนบัตรที่มีมูลค่าต่างกัน และมีทักษะในการแยกแยะระหว่างเหรียญและธนบัตรได้อย่างถูกต้อง			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
K1.1 สามารถแยกแยะลักษณะของเหรียญและธนบัตรได้	K1.1K1 ลักษณะและมูลค่าของเหรียญและธนบัตรแต่ละชนิด เช่น รูปร่าง สี ขนาด มูลค่าที่แตกต่าง K1.1K2 บทบาทและหน้าที่ของเงิน	K1.1S1 แยกแยะลักษณะและมูลค่าของเหรียญและธนบัตร K1.1S2 ใช้จ่ายเงินในชีวิตจริง	K1.1A1 ตระหนักถึงคุณค่าของเงิน K1.1A2 ดูแลรักษาเงินอย่างระมัดระวัง
สมรรถนะองค์รวม - สมรรถนะที่ 2 การจัดการรายได้และภาษี (Managing Income and Tax) แสดงความเข้าใจว่าเงินหรือสิ่งของที่ใช้มาจากการทำงานของผู้ปกครอง แสดงความภาคภูมิใจในความพยายามของตนเองเมื่อสร้างคุณค่าในสิ่งที่ทำ			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
K2.1 สามารถรู้ได้ว่าเงินหรือสิ่งของที่มีอยู่นั้นมาจากการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง เพื่อรู้ว่าสิ่งของนั้นมีจำกัด จึงควรตระหนักถึงคุณค่าและรู้จักรักษา	K2.1K1 เงินหรือสิ่งของได้มาจากการทำงานหรือการประกอบอาชีพ	-	K2.1A1 ตระหนักในคุณค่าของสิ่งของที่มีอยู่
K2.2 แสดงความภาคภูมิใจในตนเองเมื่อสามารถสร้างคุณค่าให้กับสิ่งที่ตนทำได้ด้วยความพยายาม	K2.2K1 ความหมายของ "คุณค่า" และ "ประโยชน์"	-	K2.2A1 ภูมิใจในความพยายามและการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น มาโรงเรียนตรงเวลา ทำการบ้านด้วยตนเอง ช่วยงานพ่อแม่ ทำเวรประจำวัน

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 3 การบริหารการใช้จ่ายและจัดการหนี้ (Managing Expenditure and Debt) สามารถรับรู้ว่าคุณค่าแต่ละชนิดมีราคาแตกต่างกัน ใช้เงินเพื่อซื้อสินค้าที่ราคาไม่เกินกว่าเงินที่มีอยู่ ตระหนักถึงความสำคัญของการเก็บเงินบางส่วนไว้ใช้ในอนาคต			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
K3.1 สามารถอธิบายได้ว่าการได้มาซึ่งสินค้า เช่น ของเล่น เสื้อผ้า การท่องเที่ยว อุปกรณ์การเรียน นั้นต้องจ่ายเงินในการแลกมา โดยสินค้าแต่ละอย่างอาจมีมูลค่าที่แตกต่างกัน	K3.1K1 มูลค่าของสินค้าแต่ละชนิดที่แตกต่างกัน	K3.1S1 อ่านป้ายราคาหรือสอบถามเพื่อให้ได้มาซึ่งราคาของสินค้า	K3.1A1 เห็นคุณค่าของสิ่งของที่มีอยู่
K3.2 สามารถอธิบายว่าเงินนั้นมีจำกัดและแสดงความเข้าใจถึงการใช้เงินเพื่อไม่ให้เกินกว่าจำนวนเงินที่ตนเองมีอยู่ รวมถึงรู้ว่าเงินไม่จำเป็นต้องใช้จนหมด และสามารถเก็บสะสมไว้ใช้ในอนาคตได้	K3.2K1 ความจำกัดของเงิน K3.2K2 รูปแบบการเก็บสะสมเงิน เช่น เก็บไว้ในกระปุก ฝากไว้กับผู้ปกครอง	K3.2S1 เปรียบเทียบราคาสินค้ากับเงินที่ตนเองมีอยู่ K3.2S2 ปฏิเสธหรือยับยั้งใจหากสิ่งของนั้นเกินกว่าเงินที่ตนเองมีอยู่	K3.2A1 ตระหนักว่าไม่ควรใช้เงินเกินกว่าที่ตนเองมีอยู่ K3.2A2 ตระหนักถึงความสำคัญของการเก็บเงินไว้ใช้ในอนาคต
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 4 การออมและการลงทุน (Saving and Investing) สามารถลงมือเก็บสะสมเหรียญและธนบัตรด้วยตนเอง			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
K4.1 สามารถเก็บรักษาเงินเหรียญและธนบัตรได้ และเริ่มเก็บสะสมเพื่อสร้างพื้นฐานนิสัยการออม	K4.1K1 วิธีการเก็บรักษาเงิน เช่น เก็บไว้ในกระปุก กระเป๋าสตางค์ ฝากไว้กับผู้ปกครอง K4.1K2 ผลที่เกิดจากการเก็บรักษาเงินไม่ถูกต้อง	K4.1S1 เก็บออมเงินด้วยตนเอง	K4.1A1 ตระหนักถึงความสำคัญของการออมเงิน

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 5 การจัดการความเสี่ยง ภัยทางการเงิน และการประกันภัย (Managing Risks, Fraud and Insurance) สามารถดูแลตัวเองและรักษาสิ่งของของตนเองจนเป็นนิสัย พร้อมทั้งติดตามและแจ้งผู้ปกครองเมื่อมีผู้อื่นยืมสิ่งของของตน			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
K5.1 สามารถดูแลตนเองและรักษาสิ่งของของตนเองได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย	K5.1K1 คุณค่าและมูลค่าของสิ่งของ K5.1K2 วิธีดูแลรักษาสิ่งของ เช่น เก็บรักษาเงินให้ปลอดภัย เก็บของเล่นหรือของใช้หลังเลิกใช้ และตรวจสอบสิ่งของของตนเองก่อนกลับบ้าน	K5.1S1 ดูแลรักษาเงินและสิ่งของ	K5.1A1 ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลรักษาสิ่งของ
K5.2 สามารถแจ้งครูหรือผู้ปกครอง เมื่อสิ่งของของตนเองสูญหายเสียหาย หรือมีการยืมเกิดขึ้น	-	K5.2S1 ขอความช่วยเหลืออย่างสุภาพจากครูหรือผู้ปกครองเมื่อสิ่งของสูญหาย เสียหาย หรือมีการยืม	K5.2A1 ตระหนักว่าการบอกความจริงคือสิ่งที่ควรกระทำ และช่วยแก้ปัญหาได้
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 6 การรักษาสิทธิและรับผิดชอบหน้าที่ผู้ใช้บริการทางการเงิน (Upholding Financial Rights and Responsibilities) สามารถรับรู้ว่ามีเจ้าของสิ่งของทุกชิ้นมีเจ้าของ จึงต้องขออนุญาตก่อนใช้ สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างการให้และการยืม พร้อมแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
K6.1 สามารถปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อต้องการใช้สิ่งของของผู้อื่นโดยไม่หยิบสิ่งของของผู้อื่นโดยพลการ และสามารถแสดงออกอย่างสุภาพ	-	K6.1S1 สื่อสารเพื่อขออนุญาตและขอบคุณอย่างสุภาพเมื่อต้องการใช้สิ่งของของผู้อื่น	K6.1A1 เคารพสิทธิของผู้อื่น
K6.2 สามารถแยกความแตกต่างระหว่าง “การให้” และ “การยืม” ได้อย่างเข้าใจ และรู้บทบาทของ “ผู้ให้ยืม” คือเจ้าของสิ่งของ และ “ผู้ยืม” ต้องดูแลของที่ยืมและส่งคืนเมื่อใช้เสร็จ	K6.1K1 ความหมายของการให้และการยืม K6.1K2 บทบาทของผู้ให้ยืมและผู้ยืม	-	K6.1A1 รับผิดชอบเมื่อยืมของผู้อื่น

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 7 – 9 ปี (ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 (Early primary school))

คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียน (Financial Characteristics)

ผู้เรียนอายุ 7 – 9 ปี ยังมีประสบการณ์ในการใช้เงินไม่มากนัก เป็นวัยที่เริ่มมีความเข้าใจพื้นฐานทางการเงินทั้งมิติของรูปแบบและมูลค่า สามารถเรียงลำดับมูลค่าของเงิน และประยุกต์สู่มิติของการใช้เงิน โดยสามารถนับเงินและทอนเงินได้ รวมถึงเริ่มต้นเข้าใจว่ารายได้มาจากการทำงานง่าย ๆ อย่างมีความรับผิดชอบเพื่อรู้จักแหล่งที่มาของรายได้ เริ่มสนใจเรียนรู้วิธีการจัดการเงินของตนเองผ่านการเชื่อมโยงความรู้เบื้องต้นทางคณิตศาสตร์ เพื่อคำนวณราคาต่อหน่วยของสินค้า เปรียบเทียบสินค้าที่คล้ายกันบนพื้นฐานของการมีจำนวนเงินที่จำกัด เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการออม โดยสามารถอธิบายเหตุผลของการออมที่มีเป้าหมายและนำไปปฏิบัติได้ ส่วนการปลูกฝังในเรื่องสิทธิและหน้าที่ที่ดีนั้น ให้ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้จากความรับผิดชอบต่อพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน เช่น การช่วยงานบ้านพ่อแม่ผู้ปกครอง การปฏิบัติตามกฎที่ตกลงกันไว้ การดูแลทรัพย์สินของตนเอง การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การยืม - คืนสิ่งของของผู้อื่นอย่างรับผิดชอบ

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการเงิน

การพัฒนาสมรรถนะทางการเงินในวัยนี้ควรออกแบบให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนในช่วงวัยที่ยังเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การเล่น และการเลียนแบบ มากกว่าการรับรู้เชิงนามธรรม ผู้เรียนอาจยังไม่เข้าใจภาพรวมทางการเงินในเชิงทฤษฎี แต่สามารถรับรู้ เข้าใจ และมีเจตคติทางการเงินที่ดีได้ หากได้รับการออกแบบกิจกรรมที่ใกล้ตัว สนุก และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น แนวทางหนึ่ง คือ การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง เช่น การจัดกิจกรรม “ร้านค้าจำลองในห้องเรียน” ที่ให้ผู้เรียนสลับบทบาทเป็นผู้ซื้อและผู้ขาย ใช้เงินจำลอง กิจกรรมนี้ช่วยฝึกให้เด็กได้เรียนรู้การนับเงิน คำนวณเงินทอน และเริ่มรู้จักการจดบันทึกรายรับรายจ่ายเบื้องต้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารจัดการเงินในชีวิตจริง

การส่งเสริมการออมผ่านการออมเงินเพื่อเป้าหมายเล็ก ๆ ที่สามารถบรรลุได้ในระยะเวลาอันสั้น เช่น การออมเพื่อซื้อหนังสือหรือของเล่นให้ตนเอง ผู้สอนอาจจัดกิจกรรมทำสมุดบัญชีจำลองให้ผู้เรียนบันทึกยอดเงินออมในแต่ละวัน พร้อมสะท้อนผลจากความพยายามของตนเองผ่านการพูดหรือการเขียน ควรมีการใช้เกมและสื่อที่จับต้องได้ในการเรียนรู้ เช่น บัตรภาพ ใบเสร็จจำลอง หรือเกมเกี่ยวกับการเลือกซื้อของภายใต้เงื่อนไขการมีเงินจำกัด เพื่อให้ผู้เรียนเริ่มจัดการการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล

การบูรณาการกับวิชาอื่น (Interdisciplinary Approach) เป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างรอบด้าน เช่น วิชาคณิตศาสตร์ผู้เรียนสามารถฝึกนับเหรียญ คำนวณเงินทอน วิชาภาษาไทยสามารถเขียนหรือเล่าเรื่องราวการออม วิชาสังคมศึกษาเรียนรู้เรื่องอาชีพ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้การเรียนรู้เรื่องเงินเป็นเรื่องใกล้ตัว เข้าใจง่ายและสามารถพัฒนาไปสู่พฤติกรรมที่มีวินัยและรับผิดชอบต่อทางการเงินได้ในระยะยาว การสะท้อนคิดก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สำคัญ แม้ผู้เรียนยังไม่สามารถเขียนวิเคราะห์ได้ลึกซึ้ง แต่สามารถเล่าผ่านคำถามว่า “วันนี้ฉันเรียนรู้อะไร” หรือ “ฉันภูมิใจอะไรเกี่ยวกับการออมของฉัน” จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้พฤติกรรม ทางการเงินของตนเอง

สมรรถนะองค์รวม - สมรรถนะที่ 1 การเข้าใจบทบาทและมูลค่าของเงิน (Understanding the role and value of money) สามารถรับรู้มูลค่าของเงินและประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์ใกล้ตัว ทั้งการนับเหรียญและธนบัตร การเรียงลำดับมูลค่าเงิน และการคำนวณเงินทอนได้อย่างถูกต้อง			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
E1.1 สามารถประยุกต์ใช้เงินในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	E1.1K1 หลักการบวกลบพื้นฐาน	E1.1S1 คำนวณราคาสินค้าและเงินทอน	E1.1A1 ละเอียดรอบคอบในการคำนวณเงิน
สมรรถนะองค์รวม - สมรรถนะที่ 2 การจัดการรายได้และภาษี (Managing Income and Tax) สามารถเข้าใจได้ว่า เงินได้มาจากการประกอบอาชีพ ซึ่งใช้ความสามารถในการทำงานและแสดงความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเหมาะสม			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
E2.1 สามารถอธิบายได้ว่าความสามารถของตนเองสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ โดยสามารถระบุลักษณะและหน้าที่ของอาชีพต่าง ๆ ที่พบในชีวิตประจำวัน	E2.1K1 การประกอบอาชีพเป็นวิธีการหารายได้ E2.1K2 อาชีพใกล้ตัว	-	E2.1A1 ตระหนักในคุณค่าของอาชีพทุกประเภท
E2.2 สามารถแสดงความรับผิดชอบของตนเองในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และตระหนักว่าความรับผิดชอบเหล่านี้มีคุณค่า	E2.2K1 หน้าที่ของนักเรียน E2.2K2 ความหมายของความรับผิดชอบ	-	E2.2A1 ตระหนักในความสำคัญของการมีความรับผิดชอบ

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 3 การบริหารการใช้จ่ายและการจัดการหนี้ (Managing Expenditure and Debt) สามารถเข้าใจว่าเงินมีจำกัด และจัดสรรเงินที่ได้รับมาให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยไม่ใช้เกินเงินที่ได้รับ พร้อมทั้งแสดงเหตุผลในการตัดสินใจซื้อผ่านการหาข้อมูลเปรียบเทียบ และคำนวณราคาต่อหน่วยของสินค้าอย่างเหมาะสม			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
E3.1 สามารถจัดสรรเงินที่ตนเองได้รับให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้เงินให้เพียงพอกับสิ่งจำเป็น และไม่ใช้เงินเกินกว่าที่มีอยู่	E3.1K1 ความจำกัดของเงิน E3.1K2 หลักการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็น	E3.1S1 จัดสรรเงินให้เพียงพอกับสิ่งจำเป็น	E3.1A1 ตระหนักว่าไม่ควรใช้เงินเกินที่มีอยู่ E3.1A2 ละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อ
E3.2 สามารถตัดสินใจก่อนใช้เงินได้อย่างเหมาะสม โดยหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ต้องการ และสามารถคำนวณราคาต่อหน่วยเบื้องต้นเพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าในการเลือกซื้อสินค้า	E3.2K1 การเปรียบเทียบราคาก่อนการตัดสินใจซื้อ	E3.2S1 เปรียบราคาสินค้า E3.2S2 คำนวณราคาต่อหน่วย	
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 4 การออมและการลงทุน (Saving and Investing) สามารถออมเงินก่อนใช้จ่ายและตั้งเป้าหมายการออมได้			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
E4.1 สามารถตั้งเป้าหมายในการออมเงินและเริ่มต้นออมเงิน โดยหักเงินบางส่วนเพื่อออมก่อนใช้	E4.1K1 ความหมายของการออม E4.1K2 แนวคิดออมก่อนใช้	E4.1S1 ตั้งเป้าหมายการออม E4.1S2 อธิบายหรือเขียนแผนการออมของตนเองออกมาได้	E4.1A1 ตระหนักถึงความสำคัญของการเก็บออม E4.1A2 ตระหนักว่าการออมก่อนใช้จะช่วยให้สามารถออมถึงเป้าหมายได้ดีขึ้น
E4.2 สามารถเลือกวิธีการออมเงินที่เหมาะสมกับตนเองได้ และเห็นคุณค่าของการออม	E4.2K1 รูปแบบการออม เช่น การหยอดกระปุก หรือฝากกับผู้ปกครอง	E4.2S1 เลือกแนวทางการออมที่เหมาะสมกับตนเอง	

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 5 การจัดการความเสี่ยง ภัยทางการเงิน และการประกันภัย (Managing Risks, Fraud and Insurance)

สามารถดูแลเงินและสิ่งของ โดยตระหนักว่าสิ่งของรอบตัวล้วนมีมูลค่า พร้อมทั้งฝึกฝนการดูแลรักษาสิ่งของของตนเองจนเกิดเป็นนิสัย

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
E5.1 สามารถดูแลเงินและสิ่งของใกล้ตัวได้อย่างเหมาะสม โดยตระหนักว่าสิ่งของรอบตัวล้วนมีมูลค่า จึงควรใช้อย่างรู้คุณค่า	-	E5.1S1 ดูแลเงินและสิ่งของ เช่น หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน หรือของใช้ในห้องเรียน	E5.1A1 ตระหนักว่าสิ่งของที่ใช้มีคุณค่า ควรระมัดระวัง ไม่ทำเสียหายหรือสูญหาย

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 6 การรักษาสิทธิและรับผิดชอบต่อนหน้าที่ผู้ใช้บริการทางการเงิน (Upholding Financial Rights and Responsibilities)

สามารถปฏิบัติตามหน้าที่และกฎกติกา แสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งของทั้งของตนเองและผู้อื่น ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทางการเงินและหักทวงเมื่อเกิดข้อผิดพลาด

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
E6.1 สามารถปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงร่วมกัน และเห็นความสำคัญของการเคารพกติกาว่า ช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นระเบียบและน่าอยู่	E6.1K1 ความหมายและความสำคัญของกฎ กติกา E6.1K2 กฎ กติกาใกล้ตัว เช่น กฎของห้องเรียนหรือโรงเรียน	E6.1S1 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้	E6.1A1 เคารพกฎ กติกาในการอยู่ร่วมกัน
E6.2 สามารถดูแลและรับผิดชอบต่อเงินและสิ่งของของตนเองได้ และเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยไม่หยิบหรือใช้สิ่งของผู้อื่นโดยพลการ และไม่ทำลายของใช้ส่วนรวม	E6.2K1 สิ่งของทุกชิ้นมีเจ้าของและมีมูลค่า	E6.2S1 จัดเก็บและดูแลของใช้ส่วนตัว	E6.2A1 ตระหนักถึงการเคารพสิทธิของตนเอง ผู้อื่น และของสาธารณะ
E6.3 มีความรอบคอบในการใช้จ่ายเงิน เช่น ตรวจสอบเงินทอนหรือใบเสร็จ และสามารถหักทวง หรือแจ้งผู้ปกครองหรือครูเมื่อพบข้อผิดพลาดได้อย่างเหมาะสม	E6.3K1 เงินทอนหรือใบเสร็จคืออะไรและมีไว้เพื่ออะไร	E6.3S1 คำนวณราคาและเงินทอน E6.3S2 สื่อสารอย่างเหมาะสมเมื่อเกิดข้อผิดพลาด E6.3S3 อ่านและตรวจสอบใบเสร็จ	E6.3A1 ละเอียดยรอบคอบในการใช้จ่ายเงิน

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 10 – 12 ปี (ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 (Primary school))

คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียน (Financial Characteristics)

ผู้เรียนอายุ 10 – 12 ปี เริ่มมีความคุ้นเคยในการใช้เงิน รู้ว่าเงินสามารถซื้อสินค้าและบริการได้ รับทราบหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการยืมเงิน (เจ้าหนี้ - ลูกหนี้) รวมทั้งเรียนรู้เงินในรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากเหรียญและธนบัตร (เช่น e-money) วัยนี้เป็นวัยที่ช่างสังเกต ผู้เรียนสามารถรู้ถึงองค์ประกอบที่เป็นสัญลักษณ์ทางการเงินและสามารถแยกธนบัตรปลอมออกจากธนบัตรจริงได้ และด้วยผู้เรียนเป็นวัยที่เริ่มรู้จักบทบาทและอาชีพที่หลากหลายจากบุคคลและสื่อ จึงรู้ว่าอาชีพต่าง ๆ มีระดับรายได้แตกต่างกันไปตามความสามารถ นอกจากนี้ยังสามารถแสดงออกถึงความระมัดระวังทางการเงินที่มีโอกาสเกิดขึ้นกับตนเอง (เช่น ไม่ให้ข้อมูลส่วนตัวกับคนแปลกหน้า) สามารถอธิบายลักษณะเบื้องต้นของมิจาชีพได้ รวมทั้งเข้าใจถึงประโยชน์ของประกันภัยที่ตนเองมีอยู่ ส่วนด้านการจัดสรรเงินนั้น ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงการแยกแยะระหว่างการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็นและการใช้จ่ายเงินตามความต้องการของตนเองได้อย่างมีเหตุผล มีวิธีสร้างนิสัยทางการเงินที่ดีอย่างเหมาะสมกับตนเอง (เช่น การยับยั้งชั่งใจในการซื้อของที่ไม่จำเป็น) เรียนรู้ถึงความจำเป็นและความต้องการของแต่ละคนแตกต่างกัน ผู้เรียนเริ่มมีทักษะในการเปรียบเทียบราคา คำนวณส่วนลด ผูกพันการออมเพื่ออนาคต และตั้งเป้าหมายการเงินที่บรรลุได้ (SMART) รวมถึงปรึกษาปัญหาหรือวางแผนการเงินกับครอบครัวหรือบุคคลที่ไว้วางใจได้ นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจไปถึงเหตุผลของการกู้เงิน (เช่น รู้ว่าควรยืมเงินเมื่อมีความสามารถในการชำระคืนเท่านั้น) และตระหนักถึงความรับผิดชอบในการกู้เงิน รวมถึงเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของธนาคารในการเป็นตัวกลางในการทำธุรกรรมทางการเงิน

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการเงิน

การพัฒนาสมรรถนะทางการเงินในวัย 10 – 12 ปี ควรมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่จับต้องได้ เข้าใจง่าย และเชื่อมโยงกับชีวิตจริง เด็กในช่วงวัยนี้เริ่มมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สามารถวางแผน จัดการเงินอย่างง่าย และเข้าใจผลกระทบของพฤติกรรมทางการเงินของตนเองได้มากขึ้น การออกแบบกิจกรรมจึงควรเน้นกระบวนการคิด การตัดสินใจ และปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการใช้จ่ายเงินอย่างมีความรับผิดชอบ แนวทางหนึ่งที่เหมาะสมคือ การจัดกิจกรรมเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง เช่น การกำหนดแผนการใช้จ่ายรายสัปดาห์ จำลองให้ผู้เรียน แล้วให้วางแผนใช้จ่ายในแต่ละวัน พร้อมตั้งเป้าหมายการออม อีกแนวทางที่ส่งเสริมวินัยทางการเงิน คือ การมอบหมายโครงการให้วางแผนการออมอย่างง่าย เช่น ซื้อหนังสือภายใน 2 เดือน แล้ววางแผนการเก็บเงินจากค่าขนม และสะท้อนความรู้สึกลหลังจากทำสำเร็จ การวางแผนระยะสั้น และการรับรู้คุณค่าของความพยายาม นอกจากนี้การเรียนรู้ผ่านสื่อจริง เช่น การใช้ใบเสร็จรับเงิน เว็บไซต์ธนาคาร หรือเครื่องมือดิจิทัลที่จำลองการคำนวณส่วนลดและการเปรียบเทียบราคาสินค้าช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงของความรู้ทางการเงินกับโลกจริง

การใช้บทบาทสมมติ เช่น การจำลองสถานการณ์ซื้อขายสินค้า ระหว่างบทบาทพ่อค้า-ลูกค้า จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิทธิหน้าที่ และฝึกการสื่อสารที่เหมาะสม ทั้งยังเป็นโอกาสในการเรียนรู้ความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเงินของแต่ละบุคคล ควรบูรณาการความรู้กับวิชาอื่น (Interdisciplinary Approach) เช่น วิชาคณิตศาสตร์ (การคำนวณดอกเบี้ยหรือเงินทอน) วิชาภาษาไทย (การวิเคราะห์โฆษณา) และวิชาสังคมศึกษา (การเข้าใจบทบาทของรัฐในการจัดเก็บภาษี) เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แบบองค์รวมที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ในตอนสุดท้ายควรมีการสะท้อนคิดผ่านการเขียนบันทึกหรือการพูดในกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนว่าตนเองเรียนรู้อะไร มีมุมมองทางการเงินอย่างไร และจะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

สมรรถนะองค์รวม - สมรรถนะที่ 1 การเข้าใจบทบาทและมูลค่าของเงิน (Understanding the role and value of money) สามารถเข้าใจการใช้เงินในรูปแบบต่าง ๆ ตรวจสอบธนบัตรจริงและธนบัตรปลอม การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน เข้าใจบทบาทของธนาคาร รวมถึงความสัมพันธ์ของเงินที่มีผลต่อชีวิตและจิตใจ			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
P1.1 สามารถเลือกใช้จ่ายเงินรูปแบบต่าง ๆ	P1.1K1 รูปแบบและข้อจำกัดการใช้จ่ายเงินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เงินสด e-Money	P1.1S1 เลือกใช้จ่ายเงิน เช่น เงินสด e-Money ให้เหมาะสมกับสถานการณ์	P1.1A1 ตระหนักถึงความปลอดภัยในการใช้เงินรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้เงินผ่านระบบดิจิทัล
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
P1.2 สามารถตรวจสอบธนบัตรจริงและธนบัตรปลอมเบื้องต้นได้	P1.2K1 วิธีตรวจสอบธนบัตรด้วยการสัมผัส ยกด่อง พลิกเอียง	P1.2S1 ตรวจสอบธนบัตร	P1.2A1 ละเอียตรอบคอบในการตรวจสอบธนบัตร P1.2A2 ตระหนักในความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ธนบัตรปลอม

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
P1.3 สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเงินและการใช้ชีวิตประจำวันได้ (เงินมีผลต่อคุณภาพชีวิตและความสุข)	-	P1.3S1 เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเงินกับการใช้ชีวิต เช่น เมื่อมีเงินทำให้มีความสุข และการใช้เงินเกินที่มีอาจสร้างความทุกข์ได้	P1.3A1 ตระหนักว่าความสุขที่แท้จริงไม่จำเป็นต้องมาจากเงินเสมอไป
P1.4 สามารถอธิบายบทบาทของธนาคารพาณิชย์ในฐานะผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายและการออม	P1.4K1 บทบาทหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์	-	-
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 2 การจัดการรายได้และภาษี (Managing Income and Tax) สามารถเข้าใจที่มาของรายได้ของแต่ละคนว่ามีความแตกต่างและเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
P2.1 เข้าใจว่าการหารายได้นั้นมีหลากหลายรูปแบบ และรู้ว่าแต่ละอาชีพย่อมมีรายได้แตกต่างกัน	P2.1K1 รู้แหล่งที่มาของรายได้ เช่น การรับราชการ การเป็นผู้ประกอบการ P2.1K2 รายได้มีการเปลี่ยนแปลงได้จากปัจจัยต่าง ๆ	P2.1S1 เชื่อมโยงได้ว่ารายได้ของแต่ละอาชีพนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา สถานการณ์ และความสามารถ	P2.1A1 เห็นคุณค่าของอาชีพต่าง ๆ ว่ามีความสำคัญในสังคม

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 3 การบริหารการใช้จ่ายและจัดการหนี้ (Managing Expenditure and Debt)

สามารถแยกแยะความจำเป็นและความต้องการในการใช้จ่าย ติดตามการใช้จ่ายของตนเอง มีการยับยั้งชั่งใจ เปรียบเทียบและคำนวณมูลค่าหรือส่วนลดของสินค้าได้อย่างคุ้มค่า วางแผนทางการเงินตามหลัก SMART เข้าใจบทบาทของการกู้ยืมเงิน ยืมเงินเมื่อสามารถชำระคืนได้ รวมถึงมีความรับผิดชอบและเคารพความแตกต่างของแต่ละบุคคล

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
P3.1 สามารถติดตามการใช้จ่ายของตนเอง แยกแยะความจำเป็น (Need) และความต้องการ (Want) เปรียบเทียบข้อมูลสินค้าหรือบริการก่อนตัดสินใจ คำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ มีการยับยั้งชั่งใจก่อนตัดสินใจใช้จ่าย พร้อมเข้าใจและเคารพความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเงินของแต่ละบุคคล	P3.1K1 ความแตกต่างของรายจ่าย จำเป็นและรายจ่ายไม่จำเป็น ² P3.1K2 เข้าใจหลักการใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า	P3.1S1 ติดตามรายจ่ายของตนเองได้ P3.1S2 หาข้อมูลและเปรียบเทียบราคาและคุณภาพของสินค้าหรือบริการก่อนตัดสินใจ P3.1S3 วิเคราะห์รายจ่ายจำเป็นและรายจ่ายไม่จำเป็น	P3.1A1 ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เงินอย่างมีเหตุผล P3.1A2 เคารพความแตกต่างของพฤติกรรมการเงินในแต่ละคน
P3.2 สามารถวางแผนการใช้เงินระยะสั้นของตนเอง โดยตั้งเป้าหมายตามหลัก SMART ³ เพื่อกำหนดแผนการใช้จ่ายที่เป็นไปได้และสอดคล้องกับพฤติกรรมทางการเงินของตนเอง	P3.2K1 หลักการตั้งเป้าหมายตามหลัก SMART	P3.2S1 การตั้งเป้าหมายการเงินระยะสั้น	P3.2A1 ตระหนักถึงคุณค่าของการวางแผนทางการเงิน P3.2A2 มีวินัยในการใช้จ่ายเพื่อบรรลุเป้าหมาย

² รายจ่ายจำเป็น คือ รายจ่ายที่จำเป็นต้องใช้จ่าย เป็นรายจ่ายสำคัญในการดำรงชีวิต รายจ่ายประเภทนี้ตัดไม่ได้แต่ลดได้ เช่น ค่าอาหาร ค่าเช่าที่อยู่อาศัย ค่าเดินทาง ภาระผ่อนหนี้ต่าง ๆ รวมถึงรายจ่ายที่จ่ายเพื่อตัวเองอย่างเงินออม เมื่อมีรายได้ควรออมก่อนใช้จ่ายเสมอ

รายจ่ายไม่จำเป็น คือ รายจ่ายที่มีหรือไม่มีก็ได้ ไม่มีความสำคัญต่อชีวิตเท่ารายจ่ายจำเป็น รายจ่ายประเภทนี้สามารถตัดหรือลดได้ เช่น ค่าสังสรรค์ ค่าสังฆนาการ รวมถึงรายจ่ายบางอย่างที่ส่งผลเสียกับชีวิต เช่น ค่าหวย ค่าเหล้า ค่าบุหรี่ย

³ การตั้งเป้าหมายตามหลัก SMART คือ การตั้งเป้าหมายตามหลักการ 5 ข้อ คือ (1) Specific ระบุชัดเจนว่าเป้าหมายคืออะไร (2) Measurable วัดผลได้ จำนวนเงินที่ต้องการคือเท่าไร (3) Achievable ทำสำเร็จได้ รู้ว่าต้องทำอะไรให้ถึงเป้าหมาย (4) Realistic ไม่ใช่เรื่องเพ้อฝัน ทำได้จริงหรือไม่ (5) Time Bound ใช้เวลานานแค่ไหน โดยเลือกระยะเวลาเก็บเงินให้เหมาะสมกับความสามารถทางการเงิน (เป้าหมายระยะสั้น คือ ไม่เกิน 1 ปี เป้าหมายระยะกลาง คือ 1 – 3 ปี หรือเป้าหมายระยะยาว คือ 3 ปีขึ้นไป)

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
P3.3 เข้าใจเหตุผลและความจำเป็นในการกักเงิน บทบาทและความรับผิดชอบของผู้กู้ เช่น การชำระหนี้ตรงเวลา และเข้าใจว่าการกักเงินมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม เช่น ดอกเบี้ย	P3.3K1 ความหมายและเหตุผลของการกักเงิน เงินต้น และดอกเบี้ย P3.3K2 ผลกระทบของการไม่คืนเงินกู้ตามกำหนด	-	P3.3A1 ตระหนักถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อผู้กู้
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 4 การออมและการลงทุน (Saving and Investing) สามารถเริ่มต้นออมเงินด้วยการฝากเงินในบัญชีเงินฝากเพื่อให้ได้ดอกเบี้ย รู้วิธีการออมอย่างมีเป้าหมาย			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
P4.1 ตั้งเป้าหมายการออมเงินได้อย่างเหมาะสมกับรายได้และค่าใช้จ่าย พร้อมเลือกช่องทางการออมที่เหมาะสม รู้จักและสามารถทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับบัญชีเงินฝากได้ เช่น บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีเงินฝากประจำ บัญชีเงินฝากดิจิทัล	P4.1K1 ความหมายและประโยชน์ของการออม เช่น การได้รับดอกเบี้ย P4.1K2 บัญชีเงินฝากประเภทต่าง ๆ เช่น บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีเงินฝากประจำ บัญชีเงินฝากดิจิทัล	P4.1S1 ตั้งเป้าหมายการออมที่สอดคล้องกับรายรับ-รายจ่าย P4.1S2 ทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับบัญชีเงินฝาก เช่น การฝาก-ถอน การโอน-จ่ายเงิน	P4.1A1 ตระหนักในคุณค่าของการมีเป้าหมายในการออม
P4.2 วางแผนการออมเงินโดยใช้หลักการ “ออมก่อนใช้” อย่างมีวินัย และสม่ำเสมอ	-	P4.2S1 วางแผนรายรับ-รายจ่ายโดยหักเงินออมไว้ก่อน	P4.2A1 ตระหนักในความสำคัญของการออมก่อนใช้

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 5 การจัดการความเสี่ยง ภัยทางการเงิน และการประกันภัย (Managing Risks, Fraud and Insurance) สามารถป้องกันตนเองจากการถูกหลอกลวงทางการเงิน เข้าใจถึงประโยชน์ของประกันภัยที่ตนเองมีอยู่ และระมัดระวังในการให้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อความปลอดภัยทางการเงิน รวมทั้งมีความรู้และปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เมื่อพบธนบัตรปลอม			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
P5.1 ระมัดระวังในเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ⁵ ที่สำคัญให้กับบุคคลอื่นหรือในสื่อออนไลน์ หากไม่แน่ใจควรสอบถามผู้ปกครอง ครู ก่อนให้ข้อมูล	P5.1K1 ความเสี่ยงจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล P5.1K2 วิธีการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ	P5.1S1 ปฏิบัติตนในการป้องกันการให้ข้อมูลส่วนบุคคล	P5.1A1 ตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล
P5.2 เข้าใจประโยชน์ของการประกันภัยและรู้ถึงสวัสดิการพื้นฐานที่ตนเองมีอยู่	P5.2K1 บทบาทและประโยชน์ของประกันภัยเบื้องต้น เช่น ประกันอุบัติเหตุ ประกันการเดินทาง	P5.2S1 สื่อสารประโยชน์ของการมีประกันภัย	P5.2A1 ตระหนักในความสำคัญของการมีประกันภัย
P5.3 รู้วิธีปฏิบัติเมื่อพบธนบัตรที่น่าสงสัย เช่น ไม่นำไปใช้ต่อ แจ้งคุณครู พ่อแม่ หรือเจ้าหน้าที่ธนาคาร เพื่อป้องกันการใช้ธนบัตรปลอม	P5.3K1 วิธีการปฏิบัติเมื่อพบธนบัตรต้องสงสัย	P5.3S1 ตรวจสอบธนบัตร	P5.3A1 ละเอียตรอบคอบในการตรวจสอบธนบัตร
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 6 การรักษาสีทธิและรับผิดชอบหน้าที่ผู้ใช้บริการทางการเงิน (Upholding Financial Rights and Responsibilities) สามารถปรึกษาปัญหาหรือวางแผนการเงินร่วมกับครอบครัวหรือบุคคลที่ไว้วางใจได้อย่างเหมาะสม			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
P6.1 ปรึกษาปัญหาหรือวางแผนการใช้เงินของตนเองโดยมีครอบครัวหรือบุคคลที่ไว้วางใจได้เป็นที่ปรึกษา	-	-	P6.1A1 เห็นความสำคัญของการขอคำปรึกษาทางการเงิน

⁵ ข้อมูลส่วนบุคคล คือ ข้อมูลที่ทำให้ระบุตัวบุคคลได้ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม เช่น เลขประจำตัวประชาชน ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อีเมล รูปภาพ ข้อมูล Biometric ข้อมูลบัตรเครดิต ข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการทำธุรกรรมต่าง ๆ หากข้อมูลเหล่านี้ถูกเปิดเผยไปสู่สาธารณะ หรือตกไปอยู่ในมือของมิจฉาชีพอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือความเดือดร้อนรำคาญได้

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 13 – 15 ปี (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 (Junior high school))

คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียน (Financial Characteristics)

ผู้เรียนอายุ 13 – 15 ปี เริ่มก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ความถนัดและความสนใจที่ชัดเจนของตนเอง เพื่อวางแผนต่อยอดเป็นอาชีพในอนาคต มีการเรียนรู้เพื่อเข้าใจว่าแต่ละอาชีพมีคุณสมบัติและต้องการความชำนาญแตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจว่าบุคคลมีความหลากหลายทั้งการใช้ชีวิต การใช้จ่าย และการออม เพื่อพิจารณาเลือกอาชีพสุจริตที่เหมาะสมกับตนเองและวางแผนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่เป้าหมายในอนาคต มีการจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมด้วยการจัดการรายจ่ายของตนเองผ่านการทำแผนใช้เงิน (budgeting) จึงเริ่มตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะสั้น ทบทวนเป้าหมายทางการเงิน และปรับแผนการเงินให้เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมถึงประเมินตนเองก่อน การใช้จ่ายเพื่อควบคุมรายจ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระยะเวลาที่มีผลต่อการออม การลงทุน และการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน เข้าใจการคำนวณดอกเบี้ยคงที่ รู้ว่าดอกเบี้ยมีผลกระทบต่อรายจ่าย มีวิจรรย์ญาณเท่าทันปัจจัยที่มีผลต่อราคา เลือกช่องทางการซื้อและการชำระเงินได้เหมาะสมและปลอดภัย การใช้จ่ายเงินไปกับสินค้าและบริการที่หลากหลายมากขึ้นในวัยนี้ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและรักษาสีทธิทางการเงินของตนเอง มีเหตุผลในการตัดสินใจใช้จ่าย รวมทั้งผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเชื่อมโยงกันระหว่างเศรษฐกิจการเงิน และการค้าระหว่างประเทศทำให้เข้าใจว่าแต่ละประเทศมีสกุลเงินที่แตกต่างกันนำมาซึ่งความเข้าใจในการเทียบอัตราแลกเปลี่ยน นอกจากนี้ยังเข้าใจสถานการณ์ทางการเงินที่เกิดภาวะเงินฝืดและเงินเฟ้อ ทำให้ต้องหาวิธีจัดการกับผลกระทบที่มีต่อเงินของตนเอง สำหรับเรื่องนี้ แม้ว่าวัยนี้มีโอกาสเป็นหนี้้น้อย แต่ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความเข้าใจในผลกระทบของการเป็นหนี้้นักเกินไป และแยกความแตกต่างของหนี้แต่ละประเภทได้ ยังเริ่มมีโอกาสใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินกับผู้ให้บริการทางการเงินที่หลากหลายมากขึ้น จึงมีความเข้าใจว่า ผู้ให้บริการทางการเงินทำธุรกิจเพื่อแสวงหาผลกำไร ดังนั้น ก่อนเลือกใช้บริการต้องแสดงผลของการพิจารณาเลือกอย่างรอบคอบ ตระหนักถึงความเสี่ยงทุกรูปแบบที่มีโอกาสพบเจอ โดยผู้เรียนเข้าใจพื้นฐานของวิธีการจัดการความเสี่ยง เพื่อเตรียมรับมือกับความไม่แน่นอนในอนาคต มีความเข้าใจเกี่ยวกับภัยทางการเงินและแนวทางป้องกันตนเอง เข้าใจเกี่ยวกับการดูแลข้อมูลส่วนบุคคลและหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง และเมื่อตกเป็นเหยื่อภัยทางการเงินก็สามารถขอคำปรึกษาจากผู้ปกครองหรือหน่วยงานที่น่าเชื่อถือได้

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการเงิน

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางการเงินในวัยนี้ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เงินอย่างมีเหตุผล โดยเชื่อมโยงความรู้เข้ากับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การวางแผน และการตัดสินใจผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับช่วงวัย การเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง (Simulation & Scenario-Based Learning) ผ่านการสร้างสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตของผู้เรียน เช่น การจัดทำแผนการใช้เงินรายสัปดาห์ หรือการจำลองบทบาทนักวางแผนการเงินประจำบ้าน โดยครูสามารถเพิ่มข้อจำกัดหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินเข้าไป เช่น รายได้ลดลงหรือมีค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหา วางแผน และตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและข้อจำกัดจริง อีกแนวทาง คือ การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) ซึ่งเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น โครงงาน

ออกแบบแผนการออมที่เหมาะสมกับตนเอง หรือนำประเด็นทางเศรษฐกิจมาเป็นโจทย์การศึกษาความเกี่ยวข้องกับชีวิต เช่น “เงินเพื่อมีผลต่อชีวิตเราอย่างไร” ผ่านการค้นคว้า ข้อมูล การวิเคราะห์ และการสื่อสารความรู้ที่ได้รับออกมาอย่างมีระบบ ซึ่งจะช่วยเสริมทั้งทักษะความรู้ในบริบททางการเงินได้อย่างเข้าใจ

การเรียนรู้ผ่านบทบาทสมมติ (Role Play) เช่น การสวมบทบาทเป็นผู้บริโภคหรือผู้ให้บริการทางการเงิน เพื่อให้เข้าใจสิทธิ หน้าที่ และผลกระทบของการตัดสินใจทางการเงินในบทบาทต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างมุมมองที่หลากหลายและความเข้าใจได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น การพัฒนาทักษะวิจารณ์ญาณและการคิดรอบด้าน สามารถดำเนินการผ่าน กิจกรรมอภิปรายกลุ่ม (Collaborative Discussion) เช่น การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการใช้เงินสดกับ e-Money หรือการตั้งคำถามชวนคิดว่า “เราควรซื้อของตามโฆษณาหรือไม่?” ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ถกเถียง และเรียนรู้จากมุมมองของผู้อื่น การใช้เทคโนโลยีก็เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญ โดยสามารถนำเสนอผ่านแอปพลิเคชันบันทึกรายรับ-รายจ่าย หรือโปรแกรมคำนวณดอกเบี้ย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการการเงินเชิงตัวเลขและฝึกใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคล

การบูรณาการกับวิชาอื่น (Interdisciplinary Approach) เช่น วิชาคณิตศาสตร์เพื่อเรียนรู้การคำนวณดอกเบี้ย วิชาสังคมศึกษาเพื่อเข้าใจบทบาทของภาครัฐ หรือวิชาภาษาไทยเพื่อฝึกวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเห็นว่าทักษะทางการเงินเป็นเรื่องใกล้ตัวและเกี่ยวข้องกับทุกด้านของชีวิต การสะท้อนคิด (Reflection) ควรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และพฤติกรรมของตนหลังจบแต่ละกิจกรรม เช่น เขียนบันทึกสะท้อน หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงินในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม

สมรรถนะองค์รวม - สมรรถนะที่ 1 การเข้าใจบทบาทและมูลค่าของเงิน (Understanding the role and value of money) สามารถเข้าใจผลกระทบของเงินฝืดและเงินเฟ้อที่มีต่ออำนาจซื้อ รู้จักช่องทางการทำธุรกรรมทางการเงินพร้อมเงื่อนไขการใช้บริการ และสามารถคำนวณอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างสกุลเงินของแต่ละประเทศได้อย่างถูกต้อง			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
J1.1 สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของสถานะทางเศรษฐกิจ เช่น เงินเฟ้อ เงินฝืด และสถานะทางการเงินของตนเองได้อย่างมีเหตุผล รวมถึงสามารถปรับแผนการใช้จ่ายหรือการออมเงินให้สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างเหมาะสม	J1.1K1 ความหมายของเงินเพื่อเงินเฟ้อ และผลกระทบต่อราคาสินค้า J1.1K2 ผลกระทบจากเงินเฟ้อเงินฝืดที่เกิดกับเงินออม	J1.1S1 วิเคราะห์ผลกระทบของเงินเฟ้อและเงินฝืดที่มีผลต่อมูลค่าของเงิน J1.1S2 ปรับแผนการเงินให้เหมาะสมกับสถานะทางเศรษฐกิจ (เงินเฟ้อ เงินฝืด)	J1.1A1 ตระหนักถึงสถานการณ์เงินเฟ้อ เงินฝืดที่มีผลต่อมูลค่าของเงิน

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
J1.2 สามารถคำนวณอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้อย่างถูกต้องตามสถานการณ์ และนำไปใช้ประกอบการวางแผนใช้จ่ายเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้สกุลเงินต่างประเทศ เช่น การซื้อสินค้าและบริการจากต่างประเทศ การเดินทางไปต่างประเทศ	J1.2K1 แนวคิดเรื่องอัตราแลกเปลี่ยน และผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนต่อการซื้อและบริการหรือเดินทางไปต่างประเทศ J1.2K2 ค่าธรรมเนียมหรือความผันผวนของค่าเงินมีผลต่อค่าใช้จ่าย	J1.2S1 คำนวณอัตราแลกเปลี่ยน	J1.2A1 ละเอียตรอบคอบในการคำนวณ J1.2A2 ตระหนักถึงการวางแผนล่วงหน้าเมื่อต้องการซื้อสินค้าและบริการ หรือเดินทางไปต่างประเทศ
J1.3 สามารถทำธุรกรรมทางการเงินพื้นฐานได้อย่างถูกต้องและรอบคอบ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและความรับผิดชอบในการจัดการข้อมูลส่วนตัว	J1.3K1 ขั้นตอนการทำธุรกรรมทางการเงิน ช่องทางและข้อควรระวังในการทำธุรกรรมทางการเงิน	J1.3S1 ทำธุรกรรมทางการเงินของธนาคาร เช่น การเปิดบัญชีเงินฝาก การฝาก-ถอนเงิน การใช้บริการ Mobile banking	J1.3A1 ละเอียตรอบคอบในการทำธุรกรรมทางการเงิน J1.3A2 ระมัดระวังการให้ข้อมูลส่วนบุคคล

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 2 การจัดการรายได้และภาษี (Managing Income and Tax)

สามารถเข้าใจว่าคุณสมบัติและความชำนาญที่แตกต่างกันในการประกอบอาชีพส่งผลต่อรายได้ สามารถหารายได้จากช่องทางที่ถูกกฎหมาย และตระหนักว่าการพนันและการเสี่ยงโชคไม่ใช่วิธีสร้างรายได้หรือความมั่งคั่งที่ยั่งยืน

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
J2.1 สามารถวางแผนเส้นทางสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความชำนาญ ความสนใจ และเป้าหมายรายได้ในอนาคต และตระหนักถึงปัจจัยที่ส่งผลให้แต่ละอาชีพและตำแหน่งมีรายได้ที่ต่างกัน เพื่อตัดสินใจเลือกเส้นทางการเรียนหรือการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับเป้าหมาย	J2.1K1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้	J2.1S1 เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ การศึกษา การฝึกทักษะ และรายได้ในอนาคต J2.1S2 วางแผนเส้นทางสู่อาชีพ	J2.1A1 ตระหนักในคุณค่าของการประกอบอาชีพสุจริต J2.1A2 มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองที่จะส่งผลต่ออาชีพในอนาคต
J2.2 สามารถวิเคราะห์ผลกระทบของการประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตต่อทั้งตนเองและสังคม โดยตระหนักว่าการแสวงหารายได้จากการพนัน การเสี่ยงโชค หรือกิจกรรมที่ผิดกฎหมายไม่ใช่แนวทางในการประกอบอาชีพ และเป็นภัยต่อความมั่นคงทางการเงินและศีลธรรม	J2.2K1 ผลเสียของการหารายได้จากช่องทางที่ไม่สุจริต	J2.2S1 วิเคราะห์ผลกระทบของการประกอบอาชีพที่ไม่สุจริต	

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 3 การบริหารการใช้จ่ายและจัดการหนี้ (Managing Expenditure and Debt)

สามารถวางแผนการเงินด้วยการจัดทำแผนใช้เงิน (budgeting) ตั้งเป้าหมายการเงินระยะสั้นและปรับตามความเหมาะสมได้ ประเมินตนเองก่อนการใช้จ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้จ่ายที่หุนหันพลันแล่น เข้าใจความแตกต่างของรายได้ การใช้จ่าย และการออมเงินของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งเปรียบเทียบและต่อรองราคาสินค้าและบริการ โดยคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคา และเลือกช่องทางการซื้อและวิธีการชำระเงินที่เหมาะสมและปลอดภัย สามารถแยกประเภทหนี้และตระหนักถึงผลเสียของการมีหนี้เกินตัวได้

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
J3.1 สามารถตั้งเป้าหมายทางการเงินของตนเองอย่างเหมาะสม โดยใช้หลักการ SMART ⁶ พร้อมจัดทำแผนใช้เงินอย่างครอบคลุมตามพฤติกรรมกรรมการใช้จ่ายของตนเอง และสามารถปรับแผนเมื่อมีข้อผิดพลาดหรือไม่เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้ รวมถึงเคารพความแตกต่างของรายได้ การใช้จ่าย และการออมเงินของแต่ละบุคคล	J3.1K1 หลักการทำแผนใช้เงิน (budgeting) ⁷ และแนวทางการประเมินการใช้จ่ายของตนเอง J3.1K2 การตั้งเป้าหมายทางการเงินตามหลัก SMART (ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว)	J3.1S1 ตั้งเป้าหมายตามหลัก SMART J3.1S2 จัดทำแผนใช้เงิน (budgeting) J3.1S3 ปรับแผนเมื่อมีข้อผิดพลาดหรือไม่เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้	J3.1A1 ตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมการใช้จ่ายเงินตนเองให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ J3.1A2 เคารพความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่มีเป้าหมายทางการเงินแตกต่างกัน
J3.2 สามารถเปรียบเทียบราคาสินค้าและบริการก่อนตัดสินใจซื้อได้อย่างมีวิจารณญาณ โดยเข้าใจกลยุทธ์การตั้งราคาของผู้ขาย รู้จักต่อรองเมื่อพบความไม่เป็นธรรม และเลือกช่องทางการซื้อและชำระเงินให้เหมาะสมกับสถานการณ์	J3.2K1 กลยุทธ์การตั้งราคาสินค้า J3.2K2 ช่องทางในการซื้อสินค้าและชำระเงิน	J3.2S1 เปรียบเทียบราคาและคุณภาพของสินค้า J3.2S2 เลือกช่องทางการชำระเงินที่เหมาะสม J3.2S3 ต่อรองราคาได้	J3.2A1 ละเอียดยรอบคอบในการใช้จ่ายเงิน J3.2A2 มีวิจารณญาณในการเลือกซื้อสินค้า

⁶ การตั้งเป้าหมายตามหลัก SMART คือ การตั้งเป้าหมายที่ยึดหลัก 5 ข้อคือ (1) Specific ระบุชัดเจนว่าเป้าหมายคืออะไร (2) Measurable วัดผลได้ จำนวนเงินที่ต้องการคือเท่าไร (3) Achievable ทำสำเร็จได้ รู้ว่าต้องทำอะไรให้ถึงเป้าหมาย (4) Realistic ไม่ใช่เรื่องเพ้อฝัน ทำได้จริงหรือไม่ (5) Time Bound ใช้เวลานานแค่ไหน โดยเลือกระยะเวลาเก็บเงินให้เหมาะสมกับความสามารถทางการเงิน (เป้าหมายระยะสั้น คือ ไม่เกิน 1 ปี เป้าหมายระยะกลาง คือ 1-3 ปี หรือเป้าหมายระยะยาว คือ 3 ปีขึ้นไป)

⁷ แผนใช้เงิน (budgeting) คือ การวางแผนรายรับและรายจ่ายทั้งหมดที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ (1) ประมาณการรายรับที่คาดว่าจะได้รับ (2) ประมาณการรายจ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งรายจ่ายที่เกิดขึ้นเป็นประจำและรายจ่ายไม่ประจำ (3) เปรียบเทียบรายรับและรายจ่าย ซึ่งจะนำแผนใช้เงินไปใช้ได้ก็ต่อเมื่อรายรับมากกว่าหรือเท่ากับรายจ่าย

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
J3.3 สามารถแยกแยะหนี้ดี หนี้พื้ระวัง และหนี้อันตราย ¹⁰ ได้อย่างเข้าใจ ตระหนักถึงผลเสียของการใช้จ่ายเกินตัว และมีความรับผิดชอบในการชำระหนี้หากเกิดสถานการณ์ที่จำเป็นต้องกู้ยืมในอนาคต	J3.3K1 หนี้ดี หนี้พื้ระวัง และหนี้อันตราย	J3.3S1 ประเมินสถานการณ์ทางการเงินของตนเอง	J3.3A1 ตระหนักถึงความสำคัญของการมีความรับผิดชอบในการชำระหนี้ J3.3A2 ตระหนักถึงผลเสียของการมีหนี้เกินตัว
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 4 การออมและการลงทุน (Saving and Investing) สามารถเข้าใจผลกระทบของเงินเพื่อต่อเงินออม มีวินัยในการออมเงินเพื่อบรรลุเป้าหมาย เข้าใจการคำนวณดอกเบี้ยคงที่ ¹¹ และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยต่อการออมเงิน พร้อมแยกแยะความแตกต่างระหว่างการออมและการลงทุน และวางแผนการออมก่อนเริ่มการลงทุนอย่างเหมาะสม			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
J4.1 สามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการออมเงิน ตระหนักถึงความสำคัญของการมีนิสัยการออมอย่างสม่ำเสมอ และสามารถอธิบายผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อที่มีต่อมูลค่าเงินออมในอนาคต	J4.1K1 ผลกระทบของเงินเพื่อต่อเงินออมในอนาคต J4.1K2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการออมเงิน เช่น เงินต้น ผลตอบแทน และระยะเวลาการออม	J4.1S1 วางแผนการออมเงิน J4.1S2 คำนวณดอกเบี้ยคงที่	J4.1A1 ตระหนักถึงประโยชน์ของการเริ่มต้นออมเงินเร็วว่ามีผลต่อความสำเร็จในการออมเงิน

¹⁰ หนี้แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ (1) หนี้ดี คือ หนี้ที่ช่วยสร้างรายได้และสร้างความมั่นคงในอนาคต เช่น หนี้เพื่อการศึกษา หนี้เพื่อประกอบอาชีพ หนี้เพื่อความมั่นคงระยะยาว (2) หนี้พื้ระวัง คือ หนี้ที่ไม่สร้างรายได้ในอนาคต เช่น หนี้จากการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หนี้ที่มีมากเกินไปเกินกำลังจ่าย (3) หนี้อันตราย คือ หนี้ที่เกิดจากการนำเงินไปใช้กับสิ่งที่มีความเสี่ยงสูงที่จะไม่ได้รับเงินคืน หรืออาจเป็นสิ่งผิดกฎหมาย จึงเป็นหนี้ที่ต้องละเว้นเด็ดขาด เช่น หนี้ที่เกิดจากการพนัน การเสี่ยงโชค หนี้ที่กู้ไปลงทุนผิดกฎหมาย

¹¹ คำนวณดอกเบี้ยคงที่ คือ การคำนวณดอกเบี้ยโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยตลอดช่วงเวลา เช่น ฝากเงิน 1,000 บาท ด้วยอัตราดอกเบี้ยคงที่ 3% ต่อปี เป็นเวลา 2 ปี จะสามารถคำนวณได้โดยใช้สูตร เงินต้น $\times$ อัตราดอกเบี้ย $\times$ ระยะเวลา = $1,000 \times 0.03 \times 2 = 60$ บาท

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
J4.2 สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างการออมและการลงทุนได้ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ ความเสี่ยง และผลตอบแทน และตระหนักว่าการออมก่อนลงทุน	J4.2K1 ความแตกต่างของการออมและการลงทุน	J4.2S1 วิเคราะห์ความแตกต่างของการออมและการลงทุน	J4.2A1 ตระหนักว่าการลงทุนต้องมีความรู้และไม่ใช้ทางลัดรวดเร็ว J4.2A2 ตระหนักถึงความสำคัญของการออมเพื่อสร้างความมั่นคงก่อนเริ่มลงทุน
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 5 การจัดการความเสี่ยง ภัยทางการเงิน และการประกันภัย (Managing Risks, Fraud and Insurance) สามารถเข้าใจการจัดการความเสี่ยง 4 มิติ ¹² (หลีกเลี่ยง ลด รับ โอน) รู้วิธีซื้อสินค้าออนไลน์อย่างปลอดภัย ตระหนักถึงภัยทางการเงินและวิธีป้องกัน พร้อมขอคำปรึกษาจากผู้ปกครองหรือหน่วยงานที่น่าเชื่อถือเมื่อตกเป็นเหยื่อ และเข้าใจผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงบทบาทของหน่วยงานที่กำกับดูแลข้อมูลส่วนบุคคล			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
J5.1 สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของตนเอง ทั้งด้านสุขภาพ อุบัติเหตุ ทรัพย์สิน และข้อมูลส่วนบุคคล พร้อมกำหนดแนวทางป้องกันและจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ตามหลักการจัดการความเสี่ยง 4 มิติ	J5.1K1 ความเสี่ยงในชีวิตประจำวัน J5.1K2 เข้าใจหลักการจัดการความเสี่ยง 4 มิติ	J5.1S1 ประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง J5.1S2 ปรึกษาผู้ปกครองเมื่อพบว่าเผชิญกับภัยทางการเงิน	J5.1A1 ตระหนักในความสำคัญของการจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

¹² การจัดการความเสี่ยง 4 มิติ ประกอบด้วย (1) หลีกเลี่ยงความเสี่ยง คือ การหลีกเลี่ยงเหตุการณ์หรือสาเหตุที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย (2) ลดหรือควบคุมความเสี่ยง คือ การควบคุมหรือป้องกัน เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (3) รับความเสี่ยงไว้เอง คือ การยอมรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากภัยไว้เองทั้งหมดหรือบางส่วน (4) โอนความเสี่ยง คือ การลดโอกาสที่จะเกิด ผลกระทบ โดยการหาผู้ร่วมรับผิดชอบความเสี่ยง

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
J5.2 สามารถใช้วิจารณญาณในการรับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวกับภัยทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง และตระหนักถึงความสำคัญของการขอคำปรึกษาจากผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ที่ไว้วางใจเมื่อพบหรือสงสัยว่าตนเองอาจตกเป็นเหยื่อของภัยทางการเงิน	J5.2K1 รูปแบบของภัยทางการเงิน		J5.2A1 มีวิจารณญาณในการบริโภคข่าวสาร J5.1A2 ตระหนักถึงความสำคัญของการขอคำปรึกษา
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 6 การรักษาสิทธิและรับผิดชอบต่อหน้าที่ผู้ใช้บริการทางการเงิน (Upholding Financial Rights and Responsibilities) สามารถเข้าใจสิทธิผู้บริโภคเมื่อซื้อสินค้าและบริการ เข้าใจและตรวจสอบข้อมูลสำคัญในเอกสารทางการเงินได้อย่างถูกต้อง และตระหนักว่าผู้ให้บริการทางการเงินมีเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไร			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
J6.1 สามารถแสดงออกในฐานะผู้บริโภคที่ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยเข้าใจบทบาทของผู้บริโภคในสถานการณ์ต่าง ๆ และระมัดระวังไม่ให้เกิดการใช้สิทธิของตนเองกระทบต่อสิทธิของผู้อื่น	J6.1K1 สิทธิและหน้าที่พื้นฐานของผู้บริโภค	J6.1S1 แสดงออกถึงสิทธิอย่างเหมาะสม	J6.1A1 ตระหนักในสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค J6.1A2 เคารพสิทธิของผู้อื่น
J6.2 ตรวจสอบข้อมูลสำคัญในเอกสารทางการเงินได้อย่างถูกต้อง	J6.2K1 รายละเอียดในเอกสารการเงินที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบแจ้งค่าบริการ โทรศัพท์มือถือ	J6.2S1 ตรวจสอบข้อมูลในเอกสารทางการเงิน	J6.2A1 ละเอียตรอบคอบในการตรวจสอบ

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
J6.3 สามารถอธิบายบทบาทของธนาคารในการให้บริการทางการเงินพื้นฐาน ¹³ และสามารถเลือกใช้บริการเงินฝากได้อย่างมีวิจารณญาณ โดยพิจารณาจากเงื่อนไข ความปลอดภัย และ ความเหมาะสมกับความต้องการของตนเอง	J6.3K1 รู้เป้าหมายและการดำเนินงานของธนาคารว่าเป็นไปเพื่อแสวงหาผลกำไร J6.3K2 เข้าใจประเภทของบัญชีเงินฝาก รวมถึงข้อดีและข้อจำกัดของบัญชีเงินฝากนั้น ๆ	J6.3S1 เปรียบเทียบเงื่อนไขธนาคารที่ให้บริการเงินฝากที่เหมาะสมกับตนเอง	-

¹³ บริการทางการเงินพื้นฐานสำหรับผู้เรียนวัย 12 – 15 ปี เป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทเงินฝาก (บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีเงินฝากประจำ บัญชีเงินฝากดิจิทัล สลากออมทรัพย์) เช่น การฝาก-ถอน การใช้เงิน mobile banking ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองเมื่ออายุ 15 ปี

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 16 – 18 ปี (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 (High school))

คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียน (Financial Characteristics)

ผู้เรียนอายุ 16 – 18 ปี เป็นช่วงวัยที่เริ่มมีประสบการณ์และรับผิดชอบการใช้จ่ายเงินของตนเองมากขึ้น มีทักษะการประเมินคุณภาพและราคาของสินค้า ก่อนตัดสินใจซื้อ และแสดงเหตุผลถึงการรู้เท่าทันกลยุทธ์ทางการตลาดรอบตัว ผู้เรียนวัยนี้เริ่มแสดงเอกลักษณ์ส่วนบุคคลมากขึ้น เนื่องด้วย การรู้จักและเข้าใจความชอบ ความสนใจ และความถนัดของตนเองอย่างชัดเจน ผู้เรียนเข้าใจว่าเงินเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเป็นที่ยอมรับ เห็นภาพตนเองประกอบอาชีพที่ตนเองสนใจในอนาคตและสามารถสร้างรายได้จากศักยภาพและความสามารถ โดยแสดงออกซึ่งการจัดการเงินที่มั่นคงและการทำหน้าที่พลเมืองในบทบาทของผู้เสียภาษี ในด้านการใช้จ่าย ผู้เรียนสามารถออกแบบแผนการเงินในระยะยาว เริ่มตั้งแต่การจัดสรรและการออมเงิน โดยพิจารณาเลือกเป้าหมายการออมที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองได้ (เช่น ออมเพื่อฉุกเฉิน ออมเพื่อเป้าหมายในอนาคต) เข้าใจการคำนวณดอกเบี้ยทบต้น รู้ว่าดอกเบี้ยมีผลกระทบต่อการออมเงิน เข้าใจการลงทุนพื้นฐานว่าการลงทุนที่มีผลตอบแทนสูงมีความเสี่ยงสูง รู้แนวทางการประเมินความเสี่ยงของตนเอง เพื่อเลือกผลิตภัณฑ์การลงทุนที่เหมาะสมกับเป้าหมายทางการเงิน มีวิจรรย์ญาณเท่าทันความเสี่ยงจากภัยทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งมีความเข้าใจว่าการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความผันผวน ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนสินค้าหรือการลงทุน เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานในระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลัง รวมถึงหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการเงินและผู้ให้บริการทางการเงิน เพื่อให้เห็นภาพรวมของระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลัง นอกจากนี้ ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ในฐานะผู้ใช้บริการทางการเงิน เข้าใจผลกระทบหากไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ รวมถึงรู้จักผู้ให้บริการทางการเงินในระบบที่อยู่ภายใต้การกำกับของหน่วยงานกำกับดูแล และผู้ให้บริการทางการเงินนอกระบบ เข้าใจถึงผลกระทบจากเลือกใช้บริการทางการเงินนอกระบบ

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการเงิน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการเงินของวัยนี้ควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนตัดสินใจทางการเงินอย่างมีเหตุผล และสร้างความรับผิดชอบทางการเงินต่อตนเองในระยะยาว หนึ่งในแนวทางที่เหมาะสมคือ การเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง (Simulation & Scenario-Based Learning) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลองวางแผนใช้จ่ายภายใต้ข้อจำกัดด้านรายได้ รายจ่าย และเป้าหมายการออม หรือจำลองสถานการณ์การเลือกเส้นทางอาชีพ พร้อมวางแผนทางการเงินทั้งรายได้ ภาษี และสิทธิประโยชน์ ตลอดจนฝึกวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อใช้ข้อมูลในการตัดสินใจได้อย่างมีวิจรรย์ญาณ นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการวางแผนการเงินอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดทำแผนการออมที่เหมาะสมกับตนเองที่รวมองค์ประกอบทั้งรายได้ การออม การลงทุน และการวางแผนภาษี หรือโครงงานที่วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพและความมั่นคงทางการเงิน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมของการตัดสินใจทางการเงินในระยะยาวได้ ในขณะเดียวกัน การเรียนรู้แบบอภิปรายและสะท้อนคิด (Critical Discussion & Reflection)

มีความสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงในหัวข้อที่ใกล้เคียง เช่น “เงินผ่อนกับเงินสด อะไรดีกว่ากัน?” พร้อมฝึกการแสดงความคิดเห็นโดยใช้ข้อมูลและเหตุผล ซึ่งเป็นการปลูกฝังเจตคติที่รอบคอบให้กับผู้เรียนได้

แนวทางการบูรณาการกับวิชาอื่น (Interdisciplinary Integration) ยังช่วยเชื่อมโยงความรู้ทางการเงินกับทักษะที่เรียนในรายวิชาอื่น เช่น วิชาคณิตศาสตร์ในเรื่องการคำนวณดอกเบี้ยและภาษี วิชาภาษาไทยในการวิเคราะห์โฆษณา วิชาสังคมศึกษากับบทบาทของพลเมืองด้านการเงินและการคลัง และวิชาเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้เครื่องมือทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการใช้สื่อและเครื่องมือดิจิทัล (Digital & EdTech Tools) เป็นการเสริมประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียน เช่น การใช้แอปพลิเคชันบันทึกรายรับ-รายจ่ายจริง เครื่องมือจำลองการลงทุน หรือการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินจากเว็บไซต์ข่าวสาร เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดและใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ และเข้าใจบริบททางการเงินในโลกสมัยใหม่

สมรรถนะองค์รวม - สมรรถนะที่ 1 การเข้าใจบทบาทและมูลค่าของเงิน (Understanding the role and value of money) สามารถแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ โดยเปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยนและคำนึงถึงค่าธรรมเนียม ตระหนักถึงผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่ผันผวนต่อราคาสินค้า เข้าใจบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลัง และตระหนักว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมไม่จำเป็นต้องใช้เงินมากเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H1.1 สามารถแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ พร้อมทั้งเข้าใจถึงผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ที่อาจส่งผลกระทบต่อราคาสินค้า ค่าครองชีพ และค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือทำธุรกรรมระหว่างประเทศ	H1.1K1 หลักการและวิธีการเลือกแหล่งเพื่อการแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ H1.1K2 ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน	H1.1S1 เปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยน H1.1S2 วิเคราะห์ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่อาจเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายของตนเอง H1.1S3 ปรับการใช้จ่ายของตนเองให้สอดคล้องกับอัตราแลกเปลี่ยน	H1.1A1 ละเอียดยอมรับในการเปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยน H1.1A2 ตระหนักว่าความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนมีผลต่อการใช้จ่าย
H1.2 สามารถเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง	H1.2K1 หน่วยงานที่มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง H1.2K2 นโยบายทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการเงิน นโยบายการคลัง	H1.2S1 วิเคราะห์บทบาทของหน่วยงานในระบบเศรษฐกิจ	H1.2A1 ตระหนักว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อชีวิตและการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H1.3 มีวิจารณญาณในการบริโภค และมีความเข้าใจว่าเงินไม่ใช่ปัจจัยหลักในการเป็นที่ยอมรับในสังคม	-	-	H1.3A1 มีวิจารณญาณในการบริโภคตามความจำเป็น H1.3A2 ตระหนักว่าการเป็นที่ยอมรับในสังคมมาจากหลายปัจจัย แม้จะไม่มีเงินมากก็สามารถเป็นที่ยอมรับได้
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 2 การจัดการรายได้และภาษี (Managing Income and Tax) สามารถเข้าใจพื้นฐานเรื่องภาษีในฐานะผู้เสียภาษีตามหน้าที่พลเมืองและการเป็นแหล่งรายได้ของรัฐเพื่อพัฒนาประเทศ รวมถึงการรู้จักประเภทของภาษี เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม และสามารถเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ ผลกระทบที่ได้รับ ความเหมาะสมกับรายได้ รายจ่ายปัจจุบันและอนาคต รวมถึงสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เกี่ยวข้อง			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H2.1 อธิบายความหมายและประเภทของภาษี ความสำคัญของการเสียภาษีต่อการพัฒนาประเทศ	H2.1K1 ความหมายและบทบาทของภาษีในการพัฒนาประเทศ	-	H2.1A1 ตระหนักในความสำคัญของการเสียภาษีว่าเป็นหน้าที่ของพลเมือง

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H2.2 วางแผนการเลือกอาชีพได้อย่างรอบด้าน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อตนเอง	H2.2K1 ประเภทของอาชีพและรายได้ (รายได้ การเติบโตของตำแหน่ง รวมถึงสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนั้น)	H2.2S1 วิเคราะห์ความสนใจ ความถนัด และผลกระทบของอาชีพที่มีต่อตนเอง เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อนำไปสู่การเลือกอาชีพ H2.2S2 วางแผนอาชีพที่ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของตนเอง	H2.2A1 ตระหนักว่าการเลือกอาชีพต้องพิจารณาปัจจัยที่หลากหลาย เช่น รายได้ การเติบโตของตำแหน่ง รวมถึงสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนั้น

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 3 การบริหารการใช้จ่ายและจัดการหนี้ (Managing Expenditure and Debt) สามารถรู้เท่าทันการตั้งราคา โฆษณา และกลยุทธ์ทางการตลาด โดยแยกแยะข้อเท็จจริงได้ พร้อมทั้งคำนึงถึงคุณภาพ ข้อกำหนด เงื่อนไข ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องก่อนตัดสินใจซื้อ และเลือกแนวทางการบริโภคที่ยั่งยืน ¹⁴ เข้าใจวัตถุประสงค์และผลกระทบของสินเชื่อทั้งในระบบและนอกระบบ พร้อมทั้งตระหนักถึงความเสี่ยงจากการใช้บริการสินเชื่อนอก ระบบ			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H3.1 เท่าทันกลยุทธ์ทางการตลาด เช่น การตั้งราคา การใช้โปรโมชั่น และการโฆษณา เพื่อไม่ตกเป็นเหยื่อของการชักจูงทางการตลาด	H3.1K1 กลยุทธ์ทางการตลาด	H3.1S1 ประเมินข้อมูลที่ได้รับจากการโฆษณา	H3.1A1 ตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อและการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมผู้บริโภค H3.1A2 ตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกบริโภคที่ยั่งยืน
H3.2 เลือกแนวทางการบริโภคที่ยั่งยืน ทั้งต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม	H3.2K1 แนวทางการบริโภคที่ยั่งยืน เช่น การใช้ซ้ำหรือรีไซเคิลแทนการซื้อใหม่	H3.1S2 ประเมินผลกระทบก่อนตัดสินใจซื้อ	
H3.3 เท่าทันต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้บริการสินเชื่อทั้งในระบบและสินเชื่อนอกระบบ	H3.3K1 ความแตกต่างของสินเชื่อในระบบและสินเชื่อในระบบ H3.3K2 ความเสี่ยงจากการใช้บริการสินเชื่อในระบบและสินเชื่อในระบบ	-	H3.3A1 ตระหนักในความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการกู้สินเชื่อในระบบ

¹⁴ การบริโภคที่ยั่งยืน คือ การบริโภคสินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นต่อชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ โดยบริโภคอย่างพอเหมาะและให้เหลือทิ้งน้อยที่สุด ซึ่งเป็นการลดผลกระทบเชิงลบทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยไม่กระทบต่อความสามารถในการสนองความต้องการบริโภคสิ่งจำเป็นของคนในรุ่นต่อไป โดยในวัย 16 – 18 ปี อาจมุ่งเน้นไปที่การคิดถึงความเป็นก่อนบริโภค การลดของเสียจากการบริโภค การใช้ซ้ำ การใช้รีไซเคิล พร้อมทั้งการเรียนรู้ว่าการบริโภคนั้นจะไปกระทบต่อชุมชน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างไร และสามารถปรับเปลี่ยนอย่างไรเพื่อลดผลกระทบเหล่านั้น

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 4 การออมและการลงทุน (Saving and Investing)

สามารถเข้าใจการคำนวณดอกเบี้ยทบต้น และผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการออมเงิน ตระหนักว่ารายได้ อายุ และสถานการณ์ชีวิตส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเงิน สามารถวางแผนการเงินล่วงหน้า ออมเงินเพื่อฉุกเฉิน ตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาว ศึกษาข้อมูลก่อนลงทุน ยอมรับความเสี่ยงจากการลงทุน และเข้าใจความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์การลงทุนประเภทต่างๆ โดยเฉพาะสินทรัพย์ดิจิทัล

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H4.1 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการออมเงิน ทั้งดอกเบี้ยและผลกระทบของอัตราดอกเบี้ย สามารถคำนวณดอกเบี้ยทบต้นเพื่อวางแผนการออมเงิน	H4.1K1 หลักการของดอกเบี้ยทบต้น (ความสัมพันธ์ของเงินกับเวลา) H4.1K2 ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการออม ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย รายได้ อายุ และสถานการณ์ชีวิต	H4.1S1 คำนวณดอกเบี้ยทบต้น H4.1S2 วิเคราะห์ผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อมูลค่าเงินออม H4.1S3 วางแผนการออมเงิน และปรับให้เหมาะสมกับบริบท	H4.1A1 ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนการออมเงิน H4.1A2 ละเอียตรอบคอบในการคำนวณ
H4.2 ออมเงินเพื่อฉุกเฉินเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความไม่แน่นอนในอนาคต	H4.2K1 หลักการออมเงินเพื่อฉุกเฉิน	H4.2S1 วางแผนการออมเงินเพื่อฉุกเฉิน	H4.2A1 ตระหนักถึงความสำคัญของการออมเงินเพื่อฉุกเฉิน
H4.3 ตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาว เช่น เพื่อการศึกษา การประกอบอาชีพ หรือการเกษียณ และสามารถออมเงินอย่างมีวินัย	H4.3K1 หลักการตั้งเป้าหมายทางการเงินตามหลัก SMART ¹⁵	H4.3S1 คาดการณ์สถานการณ์ในอนาคตเพื่อการวางแผนทางการเงินระยะยาว	H4.3A1 ตระหนักในความสำคัญของการออมเพื่อเป้าหมาย
H4.4 ศึกษาข้อมูลและประเมินความเสี่ยงก่อนตัดสินใจลงทุนในสินทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ตระหนักถึงความผันผวน ข้อจำกัดในการกำกับดูแล และมีเจตคติที่รอบคอบต่อการลงทุนในโลกการเงินยุคใหม่	H4.4K1 สินทรัพย์การลงทุนประเภทต่าง ๆ เช่น กองทุนรวม ตราสารหนี้ หุ้น และคริปโทเคอร์เรนซี H4.4K2 ความเสี่ยงของสินทรัพย์การลงทุนประเภทต่าง ๆ	H4.4S1 วางแผนการลงทุนที่เหมาะสมกับตนเองทั้งในปัจจุบันและในอนาคต	H4.4A1 ละเอียตรอบคอบก่อนการตัดสินใจลงทุน H4.4A2 ตระหนักว่าการลงทุนมีความเสี่ยง

¹⁵ การตั้งเป้าหมายตามหลัก SMART คือ การตั้งเป้าหมายที่ยึดหลัก 5 ข้อคือ (1) Specific ระบุชัดเจนว่าเป้าหมายคืออะไร (2) Measurable วัดผลได้ จำนวนเงินที่ต้องการคือเท่าไร (3) Achievable ทำสำเร็จได้ รู้ว่าต้องทำอะไรให้ถึงเป้าหมาย (4) Realistic ไม่ใช่เรื่องเพ้อฝัน ทำได้จริงหรือไม่ (5) Time Bound ใช้เวลานานแค่ไหน โดยเลือกระยะเวลาเก็บเงินให้เหมาะสมกับความสามารถทางการเงิน (เป้าหมายระยะสั้น คือ ไม่เกิน 1 ปี เป้าหมายระยะกลาง คือ 1-3 ปี หรือเป้าหมายระยะยาว คือ 3 ปีขึ้นไป)

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 5 การจัดการความเสี่ยง ภัยทางการเงิน และการประกันภัย (Managing Risks, Fraud and Insurance)

สามารถระบุความเสี่ยงที่กระทบต่อการเงินของตนเองได้ ติดตามข่าวสารและรู้แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับภัยทางการเงิน วิธีป้องกัน ช่องทางการแจ้งเบาะแสหรือการขอความช่วยเหลือ รวมถึงวิธีแก้ไขหากตกเป็นเหยื่อมิจฉาชีพ พร้อมทั้งตระหนักถึงผลกระทบของรอยเท้าดิจิทัล (digital footprint) ที่อาจถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมหรือเพื่อการโฆษณา

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H5.1 ระบุภัยทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง ติดตามข่าวสารจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และนำความรู้มาใช้ในการวางแผนและป้องกันตนเองจากภัยทางการเงิน	H5.1K1 ประเภทและลักษณะของภัยทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง	H5.1S1 ประเมินความเสี่ยงภัยทางการเงินที่อาจเกิดกับตนเอง H5.1S2 วางแผนเพื่อป้องกันและจัดการภัยทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง H5.1S3 ติดตามข่าวสารภัยทางการเงินที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้	H5.1A1 ตระหนักถึงภัยทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา
H5.2 ปฏิบัติตนเมื่อพบเห็น หรือประสบภัยทางการเงินได้อย่างเหมาะสม	H5.2K1 วิธีการรับมือและช่องทางการติดต่อเมื่อประสบภัยทางการเงิน	H5.2S1 รับมือภัยทางการเงินได้อย่างเหมาะสม เช่น อายัติบัญชีทันทีเมื่อสงสัยว่าถูกหลอกลวง	H5.2A1 มีสติรับมือเมื่อเผชิญกับภัยทางการเงิน
H5.3 ระมัดระวังในการใช้งานทางดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย เพราะอาจเกิดผลกระทบจากรอยเท้าดิจิทัล (digital footprint) ¹⁶ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบกับชีวิต เช่น การถูกนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม	H5.3K1 วิธีการใช้โซเชียลมีเดียอย่างปลอดภัย	-	H5.3A1 ระมัดระวังการเปิดเผยหรือการบันทึกข้อมูลในโลกออนไลน์ที่อาจส่งผลกระทบต่อตนเองในอนาคต

¹⁶ รอยเท้าดิจิทัล (digital footprint) คือ ร่องรอยที่เราทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นการโพสต์ข้อความ แสดงความคิดเห็น กดไลค์ แชร์รูปภาพ หรือแม้แต่การค้นหาข้อมูล ร่องรอยเหล่านี้จะบ่งบอกถึงตัวตน ความสนใจ และพฤติกรรมของเรา ซึ่งอาจถูกนำไปใช้ทั้งบวกและทางลบ ดังนั้น ก่อนที่จะทำอะไรในโลกออนไลน์จึงควรพิจารณาให้ดี รวมถึงจัดการกับรอยเท้าดิจิทัลอย่างเหมาะสม เช่น การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว การลบประวัติการค้นหาและคุกกี้เป็นประจำ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบในทางลบ เช่น มิจฉาชีพนำไปใช้เป็นข้อมูลในการหลอกลวง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปเผยแพร่แล้วส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงหรือความน่าเชื่อถือ

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 6 การรักษาสิทธิและรับผิดชอบต่อนหน้าที่ผู้ใช้บริการทางการเงิน (Upholding Financial Rights and Responsibilities) สามารถเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้บริการทางการเงิน รวมถึงผลกระทบจากการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ รู้แหล่งข้อมูลผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่เป็นกลางและทันสมัย สามารถขอคำปรึกษาทางการเงินจากผู้เชี่ยวชาญ รู้จักผู้ให้บริการทางการเงินในระบบที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H6.1 ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้บริการทางการเงิน	H6.1K1 สิทธิและหน้าที่พื้นฐานของผู้ใช้บริการทางการเงิน H6.1K2 ผลกระทบหากไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ เช่น ค่าปรับ ดอกเบี้ยผิดนัด ประวัติเครดิตเสีย	-	H6.1A1 ตระหนักถึงความรับผิดชอบในฐานะผู้ใช้บริการทางการเงิน
H6.2 เลือกใช้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน ¹⁷ จากแหล่งข้อมูลที่เป็นกลาง ทันสมัย และเชื่อถือได้ และรู้จักผู้ให้บริการทางการเงิน ¹⁸	H6.2K1 แหล่งข้อมูลผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่น่าเชื่อถือ H6.2K2 ประเภทของผู้ให้บริการทางการเงิน	H6.2S1 ค้นหาและเปรียบเทียบข้อมูลผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงิน	H6.2A1 มีวิจารณญาณในการเลือกผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่เชื่อถือได้
H6.3 ขอคำปรึกษาทางการเงินจากผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	H6.3K1 แหล่งข้อมูลและช่องทางการติดต่อเพื่อขอคำปรึกษาทางการเงินที่มีความน่าเชื่อถือ	-	H6.3S1 ตระหนักถึงความสำคัญของการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อประสบปัญหาทางการเงิน

¹⁷ ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับวัย 16 – 18 ปี เช่น บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีเงินฝากประจำ สลากออมทรัพย์ ประกันภัย e-Money

¹⁸ ผู้ให้บริการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับวัย 16 – 18 ปี เช่น ธนาคาร บริษัทประกันชีวิต บริษัทประกันวินาศภัย ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการระบบการชำระเงิน ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการด้านการแลกเปลี่ยนเงินหรือโอนเงินตราต่างประเทศ

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้เรียนอายุ 19 – 22 ปี (ระดับอุดมศึกษา (Undergraduate))

คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียน (Financial Characteristics)

ผู้เรียนอายุ 19 – 22 ปี เป็นช่วงวัยที่เตรียมพร้อมเข้าสู่โลกการทำงาน มีความเข้าใจเส้นทางอาชีพของตนเองในทุกมิติทั้งวิถีชีวิต แนวทางความก้าวหน้า การจัดการรายได้ และภาษี ทำให้สามารถนำมาออกแบบแผนการเงินของตนเองได้ ด้วยการวิเคราะห์นิสัยการใช้จ่าย มีการจัดทำงบดุล ทบทวนและปรับปรุงงบดุลของตนเอง เข้าใจเงื่อนไขและข้อจำกัดของสินเชื่อแต่ละประเภท บัณฑิตในการพิจารณาสินเชื่อ รวมถึงสามารถคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้ สามารถแสดงแนวทางการจัดการหนี้ หากเกิดปัญหาหนี้ในอนาคต รู้รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติข้อมูลเครดิตที่ส่งผลต่อการพิจารณาสินเชื่อและการค้าประกัน มีความเข้าใจหลักการลงทุนเบื้องต้น ตัดสินใจลงทุนด้วยข้อมูลอย่างมีเหตุผล ติดตามและทบทวนผลิตภัณฑ์ทางการเงินอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนพอร์ตการลงทุนได้ตามความเหมาะสม อีกทั้งมีความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันการเงินและผู้ให้บริการทางการเงิน ช่องทางการร้องเรียน และเหตุผลในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้บริการทางการเงิน รวมถึงมีความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องภัยทางการเงิน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวง รู้วิธีการป้องกันและแก้ไขเมื่อตกเป็นเหยื่อ รวมทั้งจัดการความเสี่ยงอื่น ๆ ที่อาจขึ้นในอนาคตด้วยการเลือกประกันภัยที่เหมาะสมกับตนเอง

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการเงิน

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการเงินสำหรับวัย 19 – 22 ปี ผู้เรียนอยู่ในช่วงเตรียมความพร้อมเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่ชีวิตการทำงานและการตัดสินใจทางการเงินด้วยตนเอง ควรออกแบบให้สอดคล้องกับความซับซ้อนของชีวิตจริง และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับการวางแผนชีวิตและ การตัดสินใจทางการเงินอย่างรอบคอบ แนวทางสำคัญในการจัดการเรียนรู้จึงควรครอบคลุมทั้งการบูรณาการข้ามวิชา การลงมือปฏิบัติจริง การใช้เทคโนโลยี และการสะท้อนคิดผ่านบริบทที่ผู้เรียนเผชิญอยู่ แนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาพัฒนาได้ คือ “การเรียนรู้แบบบูรณาการ” (Integrated Learning) โดยการนำทักษะทางการเงินไปเชื่อมโยงกับสาขาวิชาของผู้เรียน เช่น วิชาสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน วิชาเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นที่อธิบายกลไกของตลาดเงิน วิชาพลเมืองดิจิทัลที่เชื่อมโยงกับภัยทางการเงินในโลกออนไลน์ หรือแม้แต่วิชาเลือกเสรีด้านการจัดการตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าความรู้ทางการเงินไม่ใช่เพียงทักษะเฉพาะทาง แต่เป็นทักษะชีวิตที่สอดแทรกอยู่ในทุกบริบท และไม่ว่าจะศึกษาอยู่ในสาขาวิชาใดควรได้รับการเตรียมความพร้อม

การเรียนรู้ในรูปแบบ “การเรียนรู้เชิงประสบการณ์” (Experiential Learning) ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนจำลองสถานการณ์จริง เช่น การทำงานส่วนบุคคล การเลือกผลิตภัณฑ์ลงทุนหรือประกันภัยที่เหมาะสม การทดลองยื่นภาษี หรือแม้แต่การจำลองบทบาทมนุษย์เงินเดือนปีแรกแล้ววางแผนการเงินรายเดือน รวมถึงการจัดการกับหนี้สิน สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพชีวิตจริงของตนในอนาคต และได้ฝึกตัดสินใจอย่างรอบคอบ รวมทั้ง “การเรียนรู้ผ่านโครงการ” (Project-Based Learning) โดยอาจให้ผู้เรียน

ทำ “โครงการวางแผนการเงินรายบุคคล” เช่น การทดลองวางแผน 3 ปีหลังเรียนจบ ที่รวมทั้งการคาดการณ์รายได้ รายจ่าย การออม การลงทุน และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อฝึกให้ผู้เรียนวางแผนระยะยาวอย่างเป็นระบบ และเห็นผลจากการตัดสินใจทางการเงินในบริบทของตนเองได้ รวมทั้งการใช้เครื่องมือดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนเสริมที่สำคัญ เช่น การใช้แอปพลิเคชันบันทึกรายรับ-รายจ่าย คำนวณภาษี หรือแพลตฟอร์มจำลองการลงทุน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้งานจริง และพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการผ่านเครื่องมือที่พบในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ “อภิปรายและสะท้อนคิด” (Discussion & Reflection) ผ่านประเด็นที่ใกล้ตัว เช่น “การผ่อนของ vs การซื้อเงินสด” “เราควรเชื่อโฆษณาสินเชื่อแค่ไหน?” หรือ “ลงทุนในคริปโทเคอร์เรนซี ดีไหมถ้าเราเพิ่งเริ่มทำงาน?” สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนมุมมอง วิเคราะห์ความเสี่ยง และฝึกการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

สมรรถนะองค์รวม - สมรรถนะที่ 1 การเข้าใจบทบาทและมูลค่าของเงิน (Understanding the role and value of money) สามารถแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ โดยเปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยนและคำนึงถึงค่าธรรมเนียม ตระหนักถึงผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่ผันผวนต่อราคาสินค้า เข้าใจบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลัง และตระหนักว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมไม่จำเป็นต้องใช้เงินมากเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ - ใช้สมรรถนะเดียวกับผู้เรียนอายุ 16 – 18 ปี -			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H1.1 สามารถแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ พร้อมทั้งเข้าใจถึงผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ที่อาจส่งผลกระทบต่อราคาสินค้า ค่าครองชีพ และค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือทำธุรกรรมระหว่างประเทศ	H1.1K1 หลักการและวิธีการเลือกแหล่งเพื่อการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ H1.1K2 ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน	H1.1S1 เปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยน H1.1S2 วิเคราะห์ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่อาจเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายของตนเอง H1.1S3 ปรับการใช้จ่ายของตนเองให้สอดคล้องกับอัตราแลกเปลี่ยน	H1.1A1 ละเอียดยรอบคอบในการเปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยน H1.1S2 ตระหนักว่าความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนมีผลต่อการใช้จ่าย
H1.2 สามารถเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง	H1.2K1 หน่วยงานที่มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง 2. นโยบายทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการเงิน นโยบายการคลัง	H1.2S1 วิเคราะห์บทบาทของหน่วยงานในระบบเศรษฐกิจ	H1.2A1 ตระหนักว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อชีวิตและการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H1.3 มีวิจรรย์ญาณในการบริโภค และมีความเข้าใจว่าเงินไม่ใช่ปัจจัยหลักในการเป็นที่ยอมรับในสังคม	-	-	H1.3A1 มีวิจรรย์ญาณในการบริโภคตามความจำเป็น H1.3A2 ตระหนักว่าการเป็นที่ยอมรับในสังคมมาจากหลายปัจจัย แม้จะไม่มีเงินมากก็สามารถเป็นที่ยอมรับได้
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 2 การจัดการรายได้และภาษี (Managing Income and Tax) สามารถเข้าใจว่ารายได้จากเงินเดือนหรือค่าจ้างต่าง ๆ อาจถูกหักค่าใช้จ่าย เช่น ภาษี ประกันสังคม เงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และคำนวณภาษีเบื้องต้นได้ พร้อมทั้งตระหนักถึงหน้าที่ในการยื่นภาษีอย่างถูกต้อง และเข้าใจผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหากไม่ยื่นภาษี ยื่นภาษีไม่ถูกต้อง หรือไม่ชำระภาษี			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U2.1 อธิบายรายการค่าใช้จ่ายที่หักก่อนได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างต่าง ๆ	U2.1K1 รายการหักจากเงินเดือน เช่น ภาษี ประกันสังคม เงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	U2.1S1 วิเคราะห์รายการหักจากเงินเดือนจากการอ่านใบรับเงินเดือน (pay slip)	-

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U2.2 สามารถยื่นภาษีและคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเบื้องต้นได้อย่างถูกต้อง	U2.2K1 องค์ประกอบในการคำนวณภาษี U2.2K2 ขั้นตอนการยื่นภาษี U2.2K3 ผลกระทบของการไม่ยื่นภาษี ยื่นภาษีไม่ถูกต้อง หรือไม่ชำระภาษี	U2.2S1 คำนวณภาษีเบื้องต้น U2.2S2 ยื่นภาษีได้ถูกต้องตามขั้นตอน	U2.2A1 ตระหนักถึงหน้าที่ในการยื่นภาษี U2.2A2 ละเอียดยรอบคอบในการคำนวณภาษี
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 3 การบริหารการใช้จ่ายและจัดการหนี้ (Managing Expenditure and Debt) สามารถระบุรายจ่ายประจำและรายจ่ายไม่ประจำได้ จัดทำงบดุลส่วนบุคคล พร้อมแยกรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือนออกจากธุรกิจได้อย่างเหมาะสม พิจารณาทางเลือกอื่นก่อนก่อหนี้ เป็นหนี้เท่าที่จำเป็น ปฏิเสธเงินกู้ที่ไม่ต้องการ รู้ประเภทแหล่งเงินกู้ ค่าใช้จ่าย เงื่อนไข และความเสี่ยงของสินเชื่อแต่ละประเภท รวมถึงการเป็นผู้ค้ำประกัน รู้วิธีคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้เบื้องต้นและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย รู้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุมัติสินเชื่อ ตระหนักถึงความสำคัญของการชำระหนี้ตรงเวลา รู้ผลกระทบจากการไม่ชำระหนี้หรือชำระไม่ครบ สามารถตรวจเครดิตบูโรและแก้ไขข้อมูลผิดพลาด			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U3.1 พิจารณารายจ่ายประจำและรายจ่ายไม่ประจำเพื่อใช้ประกอบการทำแผนใช้เงิน (budgeting)	U3.1K1 รายจ่ายประจำและรายจ่ายไม่ประจำ ¹⁹	U3.1S1 แยกแยะรายจ่ายประจำและรายจ่ายไม่ประจำ	-
U3.2 จัดทำงบดุลส่วนบุคคล ²⁰ เพื่อวิเคราะห์สถานะการเงิน และแยกรายรับ-รายจ่ายส่วนบุคคลออกจากธุรกิจได้อย่างเหมาะสม	U3.2K1 วิธีการจัดทำงบดุลส่วนบุคคล	U3.2S1 จัดทำงบดุลส่วนบุคคล U3.2S2 แยกรายรับ-รายจ่ายส่วนบุคคลออกจากธุรกิจ	U3.2A1 ละเอียดยรอบคอบในการจัดทำงบดุลส่วนบุคคล U3.2A2 เห็นความสำคัญของการจัดทำงบดุลส่วนบุคคล

¹⁹ รายจ่ายประจำ คือ รายจ่ายที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกเดือน เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่าเดินทาง รวมถึงภาระผ่อนหนี้

รายจ่ายไม่ประจำ คือรายจ่ายตามช่วงเวลาที่ไม่ได้เกิดขึ้นทุกเดือน เช่น ค่าดูแลรักษารถ ค่าเทอม ค่าท่องเที่ยว รวมถึงเงินออมที่ต้องออมของแต่ละเป้าหมายทางการเงิน

²⁰ งบดุลส่วนบุคคล คือ สิ่งสะท้อนฐานะทางการเงินที่แท้จริงไม่ใช่สินทรัพย์ที่มี แต่เป็นความมั่งคั่งสุทธิ โดยคำนวณด้วยสมการ “สินทรัพย์ - หนี้สิน = ความมั่งคั่งสุทธิ”

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U3.3 พิจารณาทางเลือกก่อนก่อหนี้ ตัดสินใจเป็นหนี้เฉพาะที่จำเป็น สอดคล้องกับเป้าหมายทางการเงิน และสามารถปฏิเสธเงินกู้หรือ ข้อเสนอทางการเงินที่ไม่เหมาะสม	-	U3.3S1 พิจารณาทางเลือกอื่น ก่อนการก่อหนี้ (กู้เพื่อซื้อหรือ ออมเพื่อซื้อ)	U3.3A1 ยับยั้งชั่งใจก่อน การตัดสินใจก่อหนี้
U3.4 เลือกประเภทของเงินกู้ และแหล่งเงินกู้โดยพิจารณาจากเงื่อนไข ความเสี่ยง รวมถึงเข้าใจเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ	U3.4K1 รู้และเปรียบเทียบประเภท ของเงินกู้ แหล่งเงินกู้ ค่าใช้จ่าย ที่เกี่ยวข้อง เงื่อนไขการกู้ยืม U3.4K2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุมัติ สินเชื่อ U3.4K3 ผลกระทบจากการไม่ชำระ หนี้หรือชำระไม่ครบ U3.4K4 ผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย ต่อภาระหนี้สิน U3.4K5 วิธีการตรวจสอบข้อมูล เครดิต²¹ และการแก้ไขหากพบ ข้อผิดพลาด	U3.4S1 คำนวณดอกเบี้ยเงินกู้ U3.4S2 เปรียบเทียบข้อเสนอ สินเชื่อก่อนการกู้เงิน U3.4S3 วิเคราะห์ผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงของอัตรา ดอกเบี้ยต่อภาระหนี้สิน	U3.4A1 ตระหนักถึงความ รับผิดชอบและผลกระทบจาก การกู้เงิน U3.4A2 ละเอียดยรอบคอบ ในการตัดสินใจกู้เงิน U3.4A3 ตระหนักถึงความ สำคัญของการชำระหนี้ตรง เวลา

²¹ ข้อมูลเครดิต คือ ข้อมูลบัญชีสินเชื่อและประวัติการชำระสินเชื่อทุกประเภทของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งสถาบันการเงินและบริษัทที่เป็นสมาชิกเครดิตบูโรส่งมาจัดเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูลของบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (NCB) โดยมีระยะเวลาในการจัดเก็บไม่เกิน 3 ปี (36 เดือน) นับจากวันที่ NCB ได้รับข้อมูลจากสมาชิกหรือแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ (1) ข้อมูลบ่งชี้ตัวลูกค้า (2) ข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติ และประวัติการชำระ หนี้ เงินกู้เพื่อผ่อนบ้าน ผ่อนรถ การชำระค่าสินค้าและบริการต่าง ๆ ด้วยบัตรเครดิต รวมทั้งสถานะบัญชี

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U3.5 เข้าใจบทบาทและความเสี่ยงของการเป็นลูกค้าประกัน ²²	U3.5K1 บทบาทและความเสี่ยงของ ผู้ค้าประกัน ผลกระทบหากผิดนัด ชำระ	-	U3.5A1 ตระหนักถึงความ รับผิดชอบในฐานะผู้ค้าประกัน U3.5A2 ระมัดระวังก่อน ตัดสินใจเป็นผู้ค้าประกัน
U3.6 วางแผนการจัดการหนี้และตระหนักถึงผลกระทบของการไม่ชำระ หรือชำระไม่ครบ หรือชำระไม่ตรงเวลา	U3.6K1 วิธีการจัดการหนี้ U3.6K2 ผลกระทบของไม่ชำระ ชำระไม่ครบ หรือชำระไม่ตรงเวลา	U3.6S1 วางแผนการชำระหนี้	U3.6A1 วินัยในการปฏิบัติตาม แผนการจัดการหนี้

²² ผู้ค้าประกัน คือ บุคคลภายนอกซึ่งไม่ใช่ตัวลูกหนี้มาทำข้อตกลงกับเจ้าหนี้ไว้ว่า ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ถูกต้องครบถ้วนตามกำหนดเวลาแล้ว บุคคลภายนอกนั้นยอมชำระหนี้แทนลูกหนี้ตามที่ระบุไว้ในสัญญา ทั้งนี้ ผู้ให้กู้หรือสถาบันการเงินบางแห่ง อาจกำหนดให้มี "ผู้ค้าประกัน" ค้าประกันนี้ที่ลูกหนี้ทำสัญญาเงินกู้กับสถาบันการเงินนั้น ๆ เพื่อให้มีความมั่นใจในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น เพราะหากลูกหนี้ไม่จ่ายหนี้ก็ยังมีผู้ค้าประกันรับผิดชอบแทน

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 4 การออมและการลงทุน (Saving and Investing)

สามารถเข้าใจหลักการการลงทุนเบื้องต้น เช่น วัตถุประสงค์การลงทุน ความเสี่ยง สภาพคล่อง ระยะเวลา มูลค่าเงินตามเวลา และช่องทางการซื้อขาย สามารถเปรียบเทียบคุณลักษณะ ข้อกำหนด ความเสี่ยง ผลตอบแทน ค่าใช้จ่าย และความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์การลงทุน เลือกใช้บริการที่เหมาะสมกับเป้าหมายทางการเงิน ตัดสินใจลงทุนด้วยข้อมูลโดยปราศจากอารมณ์และอคติ ตระหนักว่าผลการดำเนินงานในอดีตไม่การันตีผลตอบแทนในอนาคต รู้วิธีจัดพอร์ตการลงทุน กระจายความเสี่ยง ติดตามและปรับเปลี่ยนพอร์ตการลงทุนเมื่อจำเป็น

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U4.1 เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์การลงทุน ²³ จากการศึกษาข้อมูลอย่างรอบคอบและไม่ตัดสินใจโดยใช้อคติ เพื่อเลือกใช้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการเงิน	U4.1K1 ผลิตภัณฑ์การลงทุน (ความเสี่ยง ผลตอบแทน ข้อกำหนด สภาพคล่อง มูลค่าเงินตามเวลา) U4.1K2 ประเด็นการพิจารณา เลือกผลิตภัณฑ์การลงทุน	U4.1S1 ทักษะการวิเคราะห์ ผลิตภัณฑ์การลงทุน U4.1S2 สืบค้นข้อมูลการลงทุน จากแหล่งที่เชื่อถือได้	U4.1A1 ตระหนักว่า การลงทุนมีความเสี่ยงจึงควร ศึกษาข้อมูลและพิจารณาอย่าง รอบคอบ U4.1A2 ตระหนักว่าผล การดำเนินงานในอดีต ไม่สามารถการันตีผลตอบแทน ในอนาคต

²³ ผลิตภัณฑ์การลงทุน คือ ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีวัตถุประสงค์ให้เงินออมเติบโต และช่วยให้เป้าหมายทางการเงินเป็นไปตามที่วางไว้ได้ โดยผลิตภัณฑ์การลงทุนแต่ละประเภทจะมีความเสี่ยง ผลตอบแทน ข้อกำหนด สภาพคล่องที่ต่างกัน เช่น เงินฝาก พันธบัตร ตราสารหนี้ หุ้นสามัญ กองทุนรวม สินทรัพย์ทางเลือก และสินทรัพย์ดิจิทัล

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U4.2 จัดพอร์ตการลงทุนตามหลักการลงทุนที่เหมาะสม และสามารถติดตาม ปรับพอร์ตตามสถานการณ์และเป้าหมายทางการเงิน	U4.2K1 การจัดพอร์ตการลงทุน ²⁴ และการกระจายความเสี่ยง	U4.2S1 จัดพอร์ตการลงทุนที่สอดคล้องกับเป้าหมายทางการเงิน และระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ U4.2S2 ปรับพอร์ตการลงทุนตามสถานการณ์	U4.2A1 ตระหนักในความผันผวนทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายในการลงทุน
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 5 การจัดการความเสี่ยง ภัยทางการเงิน และการประกันภัย (Managing Risks, Fraud and Insurance) สามารถเข้าใจกฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับภัยทางการเงิน เช่น การฟอกเงินและบัญชีม้า เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อ ตระหนักและยอมรับผลจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดจากการหลงเชื่อมีจิตอาชีพ เข้าใจความแตกต่างระหว่างประกันชีวิตและประกันวินาศภัย สามารถเลือกทำประกันภัยตามความจำเป็นโดยแถลงข้อมูลตามความจริงและดำเนินการเคลมประกันภัยได้อย่างเหมาะสม			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U5.1 หลีกเลี่ยงและป้องกันตนเองจากภัยทางการเงิน และดำเนินการทางกฎหมายเมื่อประสบภัยทางการเงิน	U5.1K1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองภัยทางการเงิน เช่น การฟอกเงิน บัญชีม้า และบทลงโทษทางกฎหมาย U5.1K2 รูปแบบภัยทางการเงินในปัจจุบัน U5.1K3 ช่องทางการแจ้งเมื่อประสบภัยทางการเงิน	U5.1S1 ประเมินสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยทางการเงิน U5.1S2 ติดตามข่าวสารภัยทางการเงินที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้	U5.1A1 ตระหนักว่าการศึกษากฎหมายและการติดตามข่าวสารภัยทางการเงินเป็นเกราะป้องกันสำคัญเมื่อเกิดภัยทางการเงิน

²⁴ การจัดพอร์ตการลงทุน คือ การจัดสรรเงินลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินหลายประเภท เปรียบเสมือนการไม่เอาไข่ใส่ไว้ในตระกร้าใบเดียว (don't put all eggs in one basket) ซึ่งถือเป็นการกระจายเงินลงทุน เพื่อลดความเสี่ยงหากผลิตภัณฑ์ทางการเงินใดผลิตภัณฑ์หนึ่งมีผลขาดทุน เช่น ถ้าราคาหุ้นลง ก็ยังมีผลตอบแทนจากการลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินอื่น ๆ ขาดเพียงผลตอบแทนในภาพรวมของพอร์ต ทั้งนี้ การจัดพอร์ตการลงทุนไม่มีสูตรตายตัว แต่ต้องจัดพอร์ตการลงทุนให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางการเงินและระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ โดยควรจัดพอร์ตการลงทุนเป็น 1 เป้าหมายทางการเงิน 1 พอร์ตการลงทุน จะช่วยให้เงินลงทุนไม่ปนกันและช่วยให้มีโอกาสบรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U5.2 เลือกทำประกันภัยตามความจำเป็นโดยแปลงข้อมูลตามความจริงและดำเนินการเคลมประกันภัยได้อย่างเหมาะสม	U5.2K1 ความสำคัญ จุดประสงค์ และความแตกต่างของการประกันชีวิตและการประกันวินาศภัย U5.2K2 ปัจจัยในการพิจารณาเลือกประกันภัย	U5.2S1 วิเคราะห์ตนเองเพื่อเลือกประกันภัยที่เหมาะสมกับตนเอง U5.2S2 เปรียบเทียบแผนประกันที่ให้สิทธิประโยชน์ครอบคลุมตามความจำเป็นของตนเอง	U5.2A1 ตระหนักว่าการทำประกันภัยเป็นการวางแผนเพื่อจัดการความเสี่ยงไม่ใช่อภาระ U5.2A2 ตระหนักถึงความสำคัญในการแปลงข้อมูลให้แก่บริษัทประกันภัยตามความจริง
U5.3 ยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจทางการเงินที่ผิดพลาด และสามารถสะท้อนบทเรียนเพื่อพัฒนาความรอบคอบในอนาคต	-	-	U5.3A1 ยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นทางการเงิน และพร้อมเรียนรู้ปรับตัวเพื่อลดความผิดพลาดในอนาคต
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 6 การรักษาสิทธิและรับผิดชอบต่อนหน้าที่ผู้ใช้บริการทางการเงิน (Upholding Financial Rights and Responsibilities) สามารถเข้าใจบทบาทหน่วยงานกำกับดูแลทางการเงินและช่องทางการร้องเรียน กล้าตรวจสอบและเปลี่ยนผู้ให้บริการทางการเงิน พร้อมเข้าใจการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้บริการทางการเงิน			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U6.1 เข้าใจบทบาทของหน่วยงานกำกับดูแลทางการเงิน เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) และรู้จักช่องทางการร้องเรียนเมื่อถูกละเมิดสิทธิหรือได้รับบริการไม่เป็นธรรม	U6.1K1 บทบาทของหน่วยงานกำกับดูแลทางการเงิน U6.1K2 ช่องทางการร้องเรียน	U6.1S1 วิเคราะห์เพื่อแยกแยะข้อร้องเรียนที่เหมาะสมกับหน่วยงานต่าง ๆ	U6.1A1 ตระหนักในการรักษาสิทธิของผู้ใช้บริการทางการเงิน

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U6.2 กล่าวตรวจสอบ เปรียบเทียบ และเปลี่ยนผู้ให้บริการทางการเงิน ²⁵ ได้อย่างมีข้อมูลและมีเหตุผล เช่น เลือกบัญชีเงินฝาก บัตรเครดิต หรือประกันภัยที่ตอบโจทย์ตนเองมากกว่าเดิม	U6.2K1 ประเภทของผู้ให้บริการทางการเงิน	U6.2S1 เปรียบเทียบตัวเลือก ของบริการทางการเงิน U6.2S2 ประเมินว่าบริการเดิม ที่ได้รับยังเหมาะสมกับความ ต้องการของตนเองหรือไม่	U6.2A1 ตระหนักในการรักษา สิทธิของผู้ใช้บริการ ทางการเงิน
U6.3 ตระหนักถึงสิทธิของตนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ²⁶ เช่น การให้ความยินยอม การเข้าถึงและแก้ไขข้อมูล	U6.3K1 เข้าใจกฎหมาย PDPA (รู้ว่า ผู้ให้บริการทางการเงินสามารถเก็บ ข้อมูลส่วนบุคคลได้จากเราได้บ้าง) U6.3K2 ความเสี่ยงจากการเปิดเผย ข้อมูลเกินความจำเป็น	-	U6.3A1 ตระหนักในการรักษา สิทธิของผู้ใช้บริการทางการเงิน U6.3A2 ความละเอียด รอบคอบในการทำธุรกรรม ทางการเงิน

²⁵ ผู้ให้บริการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับวัย 19 – 22 ปี เช่น ธนาคาร ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการระบบการชำระเงิน ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการด้านการแลกเปลี่ยนเงินหรือโอนเงินตราต่างประเทศ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน บริษัทประกันชีวิต บริษัทประกันวินาศภัย

²⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act: PDPA) คือกฎหมายใหม่ที่ออกมาเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การซื้อขายข้อมูลเบอร์โทรศัพท์และข้อมูลส่วนตัวอื่น ๆ โดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ยินยอม ที่มักพบได้มาก ในรูปแบบการโทรมาโฆษณา หรือล่อลวง โดยกฎหมายนี้ได้เริ่มบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2565 เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ รูปภาพ บัญชีธนาคาร อีเมล ไอดีไลน์ บัญชีผู้ใช้ของเว็บไซต์ ลายนิ้วมือ ประวัติสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถระบุถึงตัวเจ้าของข้อมูลนั้นได้ อาจเป็นได้ทั้งข้อมูลในรูปแบบเอกสาร กระดาษ หนังสือ หรือจัดเก็บ ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

กรอบสมรรถนะทางการเงิน สำหรับผู้มีรายได้ (Earner)

คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียน (Financial Characteristics)

บุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้มีรายได้ไม่ว่าจะมีอายุเท่าไรก็ตาม มีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของเงินและมีวิสัยทัศน์ในเรื่องการจัดการเงินที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสมดุลระหว่างเป้าหมายในปัจจุบันและเป้าหมายในอนาคต เพื่อสุขภาวะทางการเงินที่ดี (Financial Well-being) หรือมีอิสรภาพทางการเงิน และ ไม่เพียงแค่มีวินัยทางการเงินในปัจจุบัน แต่ต้องพิจารณาไปถึงแผนทางการเงินและการบริหารจัดการหนี้ หากประสบปัญหาทางการเงินก็สามารถ ยอมรับและหาทางแก้ไข ได้อย่างเหมาะสม บริหารจัดการเงินให้มีเงินเพียงพอสำหรับการเกษียณ สามารถเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินได้ตรงตามความต้องการ ติดตามข่าวสารผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินใหม่ ๆ มีความรับผิดชอบที่สะท้อนผ่านการมีรายได้ของตนเองทั้งการจัดสรรเงินตามความจำเป็นส่วนบุคคล มีการวางแผนภาษีและการลดหย่อนภาษี อย่างถูกต้อง รวมถึงยื่นภาษีและชำระภาษีได้ถูกต้องตามหน้าที่พลเมือง ตระหนักถึงความเสี่ยงและพิจารณาถึงการประกันภัยเพื่อการจัดการความเสี่ยงในอนาคต ทบทวน แผนการประกันภัยและกรรมธรรมที่มีอยู่เป็นประจำเพื่อให้แน่ใจว่าความคุ้มครองยังเพียงพอและเหมาะสมกับสถานการณ์

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการเงิน

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการเงินสำหรับวัยทำงานควรเน้นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้ อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจทางการเงินอย่างมีเหตุผล ภายใต้บริบทที่ซับซ้อนของภาระและความรับผิดชอบในช่วงวัยนี้ แนวทางสำคัญประการแรกคือการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) โดยให้ผู้เรียนจำลองสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง เช่น การวางแผนรายจ่าย รายเดือนที่มีทั้งหนี้บัตรเครดิต ค่าเช่าบ้าน และค่าใช้จ่ายในครอบครัว รวมถึงการเจรจากับเจ้าหนี้ในภาวะวิกฤต เช่น การตกงานหรือรายได้ลดลง อีกทั้งยังสามารถจำลองการเลือก ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เช่น การเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund: RMF) หรือกองทุนอสังหาริมทรัพย์ รวมถึงฝึกการคำนวณภาษีและ วางแผนลดหย่อนภาษีตามสิทธิที่มี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับความจริงของชีวิตทางการเงินอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้น การใช้กรณีศึกษาและการวิเคราะห์เหตุการณ์ (Case-Based Learning) ก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและตัดสินใจ เช่น การศึกษากรณีของมนุษย์เงินเดือนที่มีหนี้ 3 ก้อน และต้องปลดหนี้ภายใน 3 ปี หรือผู้ เริ่มทำงานที่ต้องวางแผนเกษียณอย่างเร่งด่วน ผู้เรียนจะได้ฝึกวิเคราะห์สถานการณ์และออกแบบทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเอง

การทำโครงการวางแผนการเงินส่วนบุคคล (Personal Finance Project) เป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนวัยทำงานเห็นภาพรวมของชีวิตทางการเงินอย่างเป็นระบบ เช่น การวางแผนเกษียณอายุ การตั้งเป้าหมายเพื่อซื้อบ้านใน 10 ปี หรือการเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เหมาะสมกับเป้าหมายชีวิต โครงการเหล่านี้ไม่เพียงพัฒนาทักษะด้านการวางแผนและวิเคราะห์ แต่ยังสร้างความชัดเจนในการดำเนินชีวิตทางการเงิน นอกจากนี้อาจบูรณาการเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนรู้ เช่น การใช้แอปพลิเคชัน

บันทึกการรับ-รายจ่าย การทดลองใช้แพลตฟอร์มจำลองการลงทุน หรือฝึกวิเคราะห์ statement บัตรเครดิตเพื่อจัดลำดับการชำระหนี้ โดยใช้ข้อมูลเป็นฐานในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การเรียนรู้แบบกลุ่มและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Peer Learning) ก็มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การแบ่งปันแนวทางการจัดการเงิน การตั้งวงสนทนาเกี่ยวกับความผิดพลาดทางการเงิน หรือการถกเถียงประเด็นร่วมสมัย เช่น คริปโทเคอร์เรนซี หรือการซื้อขายด้วยการผ่อนชำระว่าเป็นทางเลือกหรือกับดัก ซึ่งจะช่วยขยายมุมมองและเสริมสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น การตั้งคำถามถึงการใช้เงินเพื่อสร้างภาพลักษณ์เทียบกับการใช้เงินอย่างพอเพียง หรือการสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับความมั่นคงในระยะยาว ทั้งในด้านสุขภาพ การเกษียณ และความรับผิดชอบต่อครอบครัว การสร้างความตระหนักเรื่อง “ไม่เป็นหนี้ที่เกิดจากความฟุ่มเฟือย” จะช่วยให้ผู้เรียนมีวินัยทางการเงิน และมีเจตคติที่รับผิดชอบต่ออนาคตของตนเอง

สมรรถนะองค์รวม - สมรรถนะที่ 1 การเข้าใจบทบาทและมูลค่าของเงิน (Understanding the role and value of money)

สามารถแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ โดยเปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยนและคำนึงถึงค่าธรรมเนียม ตระหนักถึงผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่ผันผวนต่อราคาสินค้า เข้าใจบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลัง และตระหนักว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมไม่จำเป็นต้องใช้เงินมากเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ

- ใช้สมรรถนะเดียวกับผู้เรียนอายุ 16 – 18 ปี -

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H1.1 สามารถแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ พร้อมทั้งเข้าใจถึงผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ที่อาจส่งผลกระทบต่อราคาสินค้า ค่าครองชีพ และค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือทำธุรกรรมระหว่างประเทศ	H1.1K1 หลักการและวิธีการเลือกแหล่งเพื่อการแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ H1.1K2 ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน	H1.1S1 เปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยน H1.1S2 วิเคราะห์ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่อาจเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายของตนเอง H1.1S3 ปรับการใช้จ่ายของตนเองให้สอดคล้องกับอัตราแลกเปลี่ยน	H1.1A1 ละเอียดยรอบคอบในการเปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยน H1.1S2 ตระหนักว่าความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนมีผลต่อการใช้จ่าย
H1.2 สามารถเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง	H1.2K1 หน่วยงานที่มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง 2. นโยบายทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการเงิน นโยบายการคลัง	H1.2S1 วิเคราะห์บทบาทของหน่วยงานในระบบเศรษฐกิจ	H1.2A1 ตระหนักว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อชีวิตและการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
H1.3 มีวิจรรย์ญาณในการบริโภค และมีความเข้าใจว่าเงินไม่ใช่ปัจจัยหลักในการเป็นที่ยอมรับในสังคม	-	-	H1.3A1 มีวิจรรย์ญาณในการบริโภคตามความจำเป็น H1.3A2 ตระหนักว่าการเป็นที่ยอมรับในสังคมมาจากหลายปัจจัย แม้จะไม่มีเงินมากก็สามารถเป็นที่ยอมรับได้
สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 2 การจัดการรายได้และภาษี (Managing Income and Tax) สามารถเข้าใจว่ารายได้ประเภทใดต้องเสียภาษี สามารถคำนวณและวางแผนภาษีได้อย่างเหมาะสม เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการเสียภาษีตามกฎหมาย รวมถึงใช้สิทธิประโยชน์และมาตรการทางภาษีเพื่อบรรเทาภาระภาษี			
สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
E2.1 วางแผนภาษีและชำระภาษีตามกฎหมาย	E2.1K1 ประเภทของรายได้ E2.1K2 รายการลดหย่อนภาษีตามที่กฎหมายกำหนด E2.1K3 การเตรียมความพร้อมเพื่อยื่นภาษี	E2.1S1 สามารถคำนวณภาษีได้ถูกต้องและยื่นภาษีตามกฎหมาย E2.1S2 วางแผนภาษีเพื่อบรรเทาภาระภาษี	E2.1A1 ตระหนักในหน้าที่การเสียภาษี E2.1A2 ละเอียตรอบคอบในการวางแผนยื่นภาษี

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 3 การบริหารการใช้จ่ายและจัดการหนี้ (Managing Expenditure and Debt)

สามารถจัดสรรเงินเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการใช้จ่ายในปัจจุบันและการออมเพื่ออนาคต เข้าใจว่ารายการใช้จ่ายล่าสุดในบัตรเครดิตอาจยังไม่แสดงในใบแจ้งยอด บริหารจัดการหนี้โดยไม่ก่อหนี้เกินกว่าความสามารถที่ชำระหนี้ได้ จัดลำดับการชำระหนี้เมื่อมีหนี้หลายก้อนและเงินไม่เพียงพอ รู้วิธีแก้ปัญหาหนี้และเจรจากับเจ้าหนี้ เช่น การลดค่างวด ลดดอกเบี้ย หรือใช้มาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐ คำนึงถึงค่าธรรมเนียมการชำระหนี้ก่อนกำหนดเมื่อต้องการปิดหนี้ รวมถึงยอมรับและแก้ไขปัญหาทางการเงินของตนเองอย่างเหมาะสม

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
E3.1 จัดสรรเงินและวางแผนการออมอย่างเหมาะสมระหว่างการใช้จ่ายในปัจจุบันกับการออมเพื่ออนาคต	E3.1K1 การจัดสรรเงินเพื่อการใช้จ่ายในปัจจุบันกับการออมเพื่ออนาคต	E3.1S1 จัดสรรเงินตามเป้าหมายทางการเงิน	E3.1A1 ตระหนักในความสำคัญของการจัดสรรเงินเพื่อการใช้จ่ายในปัจจุบันกับการออมเพื่ออนาคต
E3.2 วางแผนการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต และการชำระหนี้บัตรเครดิต	E3.2K1 การทำงานของระบบการตัดยอดในบัตรเครดิต เช่น รู้ว่า "ยอดที่เห็นในใบแจ้งยอด" ไม่ใช่ยอดรวมที่ใช้จริงทั้งหมด เพราะบางรายการอาจเพิ่งเกิดขึ้นหลังวันตัดยอด E3.2K2 การชำระขั้นต่ำ/ไม่ชำระหนี้บัตรเครดิตทำให้เกิดค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	E3.2S1 การวางแผนการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต E3.2S2 การวางแผนการชำระหนี้บัตรเครดิต	E3.2A1 ตระหนักถึงผลกระทบของการใช้บัตรเครดิตโดยไม่วางแผน E3.2A2 ตระหนักถึงผลกระทบของการชำระขั้นต่ำ/ไม่ชำระหนี้บัตรเครดิต
E3.3 ออกแบบแนวทางการแก้ปัญหาหนี้	E3.3K1 วิธีการแก้ปัญหาหนี้ E3.3K2 สิทธิในการเจรจากับสถาบันการเงินเพื่อการปรับโครงสร้างหนี้	E3.3S1 วางแผนการชำระหนี้ E3.3S2 สื่อสารเจรจาท่องเจ้าหนี้	E3.3A1 มีวินัยในการบริหารจัดการหนี้ E3.3A2 กล้ายอมรับและแก้ปัญหายอย่างตรงไปตรงมา

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 4 การออมและการลงทุน (Saving and Investing)

สามารถวางแผนการออมเงินเพื่อการเกษียณตั้งแต่เริ่มทำงานผ่านผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณ โดยไม่ถอนเงินก่อนกำหนด พร้อมวางแผนการใช้เงินหลังเกษียณ รู้จักและติดตามผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
E4.1 วางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ	E4.1K1 หลักการวางแผนเกษียณ เช่น การประเมินค่าใช้จ่ายหลังเกษียณ และระยะเวลาการใช้เงินหลังเกษียณ E4.1K2 ผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณ ²⁷	E4.1S1 วางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณ E4.1S2 ปรับแผนการออมเพื่อการเกษียณ	E4.1A1 ตระหนักถึงความสำคัญของการออมเพื่อเกษียณ E4.1A2 มีความมุ่งมั่นในการเก็บเงินเพื่อการเกษียณโดยไม่ถอนเงินออกมาใช้ก่อน
E4.2 วางแผนการใช้เงินหลังเกษียณ	E4.2K1 หลักการวางแผนการใช้เงินหลังเกษียณ	E4.2S1 วางแผนการใช้เงินหลังเกษียณ	-

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 5 การจัดการความเสี่ยง ภัยทางการเงิน และการประกันภัย (Managing Risks, Fraud and Insurance)

สามารถทบทวนแผนการประกันภัยและกรรมธรรม์ที่มีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินว่าความคุ้มครองเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการในปัจจุบัน

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
E5.1 ทบทวนและประเมินกรรมธรรม์ประกันภัยของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพิจารณาว่ายังเหมาะสมกับความเสี่ยงและความจำเป็นทางการเงินในปัจจุบันหรือไม่ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม	-	E5.2S1 การอ่านและการวิเคราะห์กรรมธรรม์ E5.2S2 วิเคราะห์ความเสี่ยงตนเองเพื่อพิจารณาการประกันภัยที่เหมาะสม	E5.2A1 ตระหนักว่าความเสี่ยงในชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ จึงจำเป็นต้องพิจารณาการประกันภัยที่เหมาะสม

²⁷ ผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณ เช่น กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (PVD) กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ประกันชีวิตแบบบำนาญ กองทุนประกันสังคม กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)

สมรรถนะองค์รวม – สมรรถนะที่ 6 การรักษาสิทธิและรับผิดชอบต่อนหน้าที่ผู้ใช้บริการทางการเงิน (Upholding Financial Rights and Responsibilities)
สามารถเข้าใจบทบาทหน่วยงานกำกับดูแลทางการเงินและช่องทางการร้องเรียน กล่าวตรวจสอบและเปลี่ยนผู้ให้บริการทางการเงิน พร้อมเข้าใจการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้บริการทางการเงิน
- ใช้สมรรถนะเดียวกับผู้เรียนอายุ 19 – 22 ปี -

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U6.1 เข้าใจบทบาทของหน่วยงานกำกับดูแลทางการเงิน เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) และรู้จักช่องทางการร้องเรียน เมื่อถูกละเมิดสิทธิหรือได้รับบริการไม่เป็นธรรม	U6.1K1 บทบาทของหน่วยงานกำกับดูแลทางการเงิน U6.1K2 ช่องทางการร้องเรียน	U6.1S1 วิเคราะห์เพื่อแยกแยะข้อร้องเรียนที่เหมาะสมกับหน่วยงานต่าง ๆ	U6.1A1 ตระหนักในการรักษาสิทธิของผู้ใช้บริการทางการเงิน
U6.2 กล่าวตรวจสอบ เปรียบเทียบ และเปลี่ยนผู้ให้บริการทางการเงิน ²⁸ ได้อย่างมีข้อมูลและมีเหตุผล เช่น เลือkBบัญชีเงินฝาก บัตรเครดิต หรือประกันภัยที่ตอบโจทยตนเองมากกว่าเดิม	U6.2K1 ประเภทของผู้ให้บริการทางการเงิน	U6.2S1 เปรียบเทียบตัวเลือกของบริการทางการเงิน U6.2S2 ประเมินว่าบริการเดิมที่ได้รับยังเหมาะสมกับความต้องการของตนเองหรือไม่	U6.2A1 ตระหนักในการรักษาสิทธิของผู้ใช้บริการทางการเงิน

²⁸ ผู้ให้บริการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับวัย 19 – 22 ปี เช่น ธนาคาร ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการระบบการชำระเงิน ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการด้านการแลกเปลี่ยนเงินหรือโอนเงินตราต่างประเทศ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน บริษัทประกันชีวิต บริษัทประกันวินาศภัย

สมรรถนะย่อย	K: Knowledge (ความรู้ ความเข้าใจ)	S: Skills (ทักษะ ความสามารถ)	A: Attitudes (เจตคติ)
U6.3 ตระหนักถึงสิทธิของตนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ³⁰ เช่น การให้ความยินยอม การเข้าถึงและแก้ไขข้อมูล	U6.3K1 เข้าใจกฎหมาย PDPA (รู้ว่าผู้ให้บริการทางการเงินสามารถเก็บข้อมูลส่วนบุคคลได้จากเราได้บ้าง) U6.3K2 ความเสี่ยงจากการเปิดเผยข้อมูลเกินความจำเป็น	-	U6.3A1 ตระหนักในการรักษาสหสิทธิของผู้ใช้บริการทางการเงิน U6.3A2 ความละเอียดรอบคอบในการทำธุรกรรมทางการเงิน

³⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act: PDPA) คือกฎหมายใหม่ที่ออกมาเพื่อแก้ไขปัญหการถูกล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การซื้อขายข้อมูลเบอร์โทรศัพท์และข้อมูลส่วนตัวอื่น ๆ โดยที่เจ้าของข้อมูลไม่ยินยอม ที่มักพบได้มาก ในรูปแบบการโทรมาโฆษณา หรือล่อลวง โดยกฎหมายนี้ได้เริ่มบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2565 เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ รูปภาพ บัญชีธนาคาร อีเมล ไอดีไลน์ บัญชีผู้ใช้ของเว็บไซต์ ลายนิ้วมือ ประวัติสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถระบุถึงตัวเจ้าของข้อมูลนั้นได้ อาจเป็นได้ทั้งข้อมูลในรูปแบบเอกสาร กระดาษ หนังสือ หรือจัดเก็บ ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

ที่ปรึกษาและคณะผู้จัดทำ

ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รศ. ดร.ทศนา แคมมณี คณะทำงานคณะกรรมการพัฒนาความรู้การเงิน
2. ดร.อัจฉรา โยมสินธุ์ คณะทำงานคณะกรรมการพัฒนาความรู้การเงิน และอาจารย์ คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
3. ผศ. ดร.ชาธิณี ตรีวิญญู ประธานสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. รศ. ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง ประธานหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. รศ. ดร.ศรัณย์ พิมพ์ทอง อาจารย์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่ปรึกษาด้านองค์ความรู้ทางการเงิน

1. ผู้แทนจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง
2. ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
3. ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
4. ผู้แทนจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
5. ผู้แทนจากกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง
6. ผู้แทนจากสถาบันคุ้มครองเงินฝาก

ที่ปรึกษาด้านการศึกษาและเรียนรู้ และผู้จัดทำ

1. คุณกมลชนก สกนธวัฒน์ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
2. คุณวีรพล แก้วพันธ์อำ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. คุณร่มเกล้า ช้างน้อย โรงเรียนเทพศาลาประชาสรรค์

คณะผู้จัดทำ

ฝ่ายคุ้มครองและตรวจสอบบริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

European Union and Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2022). **Financial Competence Framework for Adults in the European Union**. The European Union: OECD

Organisation for Economic Co-operation and Development International Network on Financial Education (OECD/INFE). (2023). **OECD/INFE Core Competencies Framework on Financial Literacy for Youth**. The European Union: OECD

The Investor and Financial Education Council (IFEC). (2019). **Hong Kong Financial Competency Framework**. The Investor and Financial Education Council: Hong Kong.

Young Money. (2020). **Financial Education Planning framework 11-19 years**. Young Enterprise, United Kingdom

ธนาคารแห่งประเทศไทย.(2559), **มาตรฐานความสามารถทางการเงิน ฉบับฝ่ายส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ภาคผนวก - ระดับการพัฒนาการเรียนรู้ตามช่วงวัย

คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียนตามช่วงวัย

ช่วงวัย	คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียน (Financial Characteristics)
อายุ 3 - 6 ปี	ผู้เรียนอายุ 3 - 6 ปี ยังไม่เข้าใจตัวเงินในเชิงมูลค่า เพียงแต่เริ่มตระหนักว่า เงินเป็นของที่มีมูลค่าและมีรูปแบบที่แตกต่างกัน จึงเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมแก่การฝึกฝนพฤติกรรมการใช้จ่ายในสถานการณ์จริง การสร้างนิสัยการออมและการอดทนรอคอย ด้วยการสร้างความสนุกสนานในการเก็บสะสมเหรียญหรือสิ่งของมีค่าเล็ก ๆ น้อย ๆ รวมถึงการดูแลรักษาของมีค่านั้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนค่อย ๆ เข้าใจว่า เงินหรือสิ่งของมีค่ามาจากการทำงานและรู้สึกภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนได้รับหรือภูมิใจที่ได้พยายามแม้ผลที่เกิดขึ้นจะไม่เป็นไปตามที่วางไว้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการบ่มเพาะความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานและความรับผิดชอบทางการเงินของตนเองในอนาคต เริ่มทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อแม่เป็นผู้ปกครองที่ดูแลและร่วมตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ จึงต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเสมอ เพื่อช่วยติดตามและร่วมเรียนรู้ที่จะเคารพความเป็นเจ้าของ จากนั้นผู้เรียนจะเริ่มแยกแยะความแตกต่างระหว่างการให้และการยืม รวมถึงการขออนุญาตก่อนใช้ของผู้อื่น การแสดงความขอบคุณเมื่อได้รับสิ่งของ การยินดีที่จะแบ่งปันของให้ผู้อื่น ถือเป็นการเสริมสร้างฐานในการเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้บริการทางการเงินของตนเองต่อไป
อายุ 7 - 9 ปี	ผู้เรียนอายุ 7 - 9 ปี ยังมีประสบการณ์ในการใช้เงินไม่มากนัก เป็นวัยที่เริ่มมีความเข้าใจพื้นฐานทางการเงินทั้งมิติของรูปแบบและมูลค่า สามารถเรียงลำดับมูลค่าของเงิน และประยุกต์สู่มิติของการใช้เงิน โดยสามารถนับเงินและทอนเงินได้ รวมถึงเริ่มต้นเข้าใจว่ารายได้มาจากการทำงานง่าย ๆ อย่างมีความรับผิดชอบเพื่อรู้จักแหล่งที่มาของรายได้ เริ่มสนใจเรียนรู้วิธีการจัดการเงินของตนเองผ่านการเชื่อมโยงความรู้เบื้องต้นทางคณิตศาสตร์ เพื่อบริหารราคาต่อหน่วยของสินค้า เปรียบเทียบสินค้าที่คล้ายกันบนพื้นฐานของการมีจำนวนเงินที่จำกัด เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการออม โดยสามารถอธิบายเหตุผลของการออมที่มีเป้าหมายและนำไปปฏิบัติได้ ส่วนการปลูกฝังในเรื่องสิทธิและหน้าที่ที่ดีนั้น ให้ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้จากความรับผิดชอบพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน เช่น การช่วยงานบ้านพ่อแม่ผู้ปกครอง การปฏิบัติตามกฎที่ตกลงกันได้ การดูแลทรัพย์สินของตนเอง การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การยืม - คืนสิ่งของของผู้อื่นอย่างรับผิดชอบ

ช่วงวัย	คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียน (Financial Characteristics)
อายุ 10 - 12 ปี	ผู้เรียนอายุ 10 – 12 ปี เริ่มมีความคุ้นเคยในการใช้เงิน รู้ว่าเงินสามารถซื้อสินค้าและบริการได้ รับบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการยืมเงิน (เจ้าหนี้ - ลูกหนี้) รวมทั้งเรียนรู้เงินในรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากเหรียญและธนบัตร (เช่น e-money) วัยนี้เป็นวัยที่ช่างสังเกต ผู้เรียนสามารถรู้ถึงองค์ประกอบที่เป็นสัญลักษณ์ทางการเงินและสามารถแยกธนบัตรปลอมออกจากธนบัตรจริงได้ และด้วยผู้เรียนเป็นวัยที่เริ่มรู้จักบทบาทและอาชีพที่หลากหลายจากบุคคลและสื่อ จึงรู้ว่าอาชีพต่าง ๆ มีระดับรายได้แตกต่างกันไปตามความสามารถ นอกจากนี้ยังสามารถแสดงออกถึงความระมัดระวังภัยทางการเงินที่มีโอกาสเกิดขึ้นกับตนเอง (เช่น ไม่ให้ข้อมูลส่วนตัวกับคนแปลกหน้า) สามารถอธิบายลักษณะเบื้องต้นของมิจฉาชีพได้ รวมทั้งเข้าใจถึงประโยชน์ของประกันภัยที่ตนเองมีอยู่ ส่วนด้านการจัดสรรเงินนั้น ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงการแยกแยะระหว่างการใช้จ่ายเงินตามความจำเป็นและการใช้จ่ายเงินตามความต้องการของตนเองได้อย่างมีเหตุผล มีวิธีสร้างนิสัยทางการเงินที่ต่ออย่างเหมาะสมกับตนเอง (เช่น การยับยั้งชั่งใจในการซื้อของที่ไม่จำเป็น) เรียนรู้ถึงความจำเป็นและความต้องการของแต่ละคนแตกต่างกัน ผู้เรียนเริ่มมีทักษะในการเปรียบเทียบราคา คำนวณส่วนลด ผักผ่อนการออมเพื่ออนาคต และตั้งเป้าหมายการเงินที่บรรลุได้ (SMART) รวมถึงปรึกษาปัญหาหรือวางแผนการเงินกับครอบครัวหรือบุคคลที่ไว้วางใจได้ นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจไปถึงเหตุผลของการกู้เงิน (เช่น รู้ว่าควรยืมเงินเมื่อมีความสามารถในการชำระคืนเท่านั้น) และตระหนักถึงความรับผิดชอบในการกู้เงิน รวมถึงเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของธนาคารในการเป็นตัวกลางในการทำธุรกรรมทางการเงิน
อายุ 13 - 15 ปี	ผู้เรียนอายุ 13 – 15 ปี เริ่มก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ความถนัดและความสนใจที่ชัดเจนของตนเอง เพื่อวางแผนต่อยอดเป็นอาชีพในอนาคต มีการเรียนรู้เพื่อเข้าใจว่าแต่ละอาชีพมีคุณสมบัติและต้องการความชำนาญแตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจว่าบุคคลมีความหลากหลายทั้งการใช้ชีวิต การใช้จ่าย และการออม เพื่อพิจารณาเลือกอาชีพสุจริตที่เหมาะสมกับตนเองและวางแผนการเรียนที่จะนำไปสู่เป้าหมายในอนาคต มีการจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมด้วยการจัดการรายจ่ายของตนเองผ่านการทำแผนใช้เงิน (budgeting) จึงเริ่มตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะสั้น ทบทวนเป้าหมายทางการเงิน และปรับแผนการเงินให้เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมถึงประเมินตนเองก่อนการใช้จ่าย เพื่อควบคุมรายจ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระยะเวลาที่มีผลต่อการออม การลงทุน และการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน เข้าใจการคำนวณดอกเบี้ยคงที่ รู้ว่าดอกเบี้ยมีผลกระทบต่อการออม มีวิจารณ์ญาณเท่าทันปัจจัยที่มีผลต่อราคา เลือกช่องทางการซื้อและการชำระเงินที่เหมาะสมและปลอดภัย การใช้จ่ายเงินไปกับสินค้าและบริการที่หลากหลายมากขึ้นในวัยนี้ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและรักษาสีบททางการเงินของตนเอง มีเหตุผลในการตัดสินใจใช้จ่าย รวมทั้งผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเชื่อมโยงกันระหว่าง เศรษฐกิจการเงิน และการค้าระหว่างประเทศทำให้เข้าใจว่าแต่ละประเทศมีสกุลเงินที่แตกต่างกันนำมาซึ่งความเข้าใจในการเทียบอัตราแลกเปลี่ยน นอกจากนี้ ยังเข้าใจสถานการณ์ทางการเงินที่เกิดภาวะเงินฝืดและเงินเฟ้อ ทำให้ต้องหาวิธีจัดการกับผลกระทบที่มีต่อเงินของตนเอง สำหรับเรื่องหนี้ แม้ว่าวัยนี้มีโอกาสเป็นหนี้น้อย แต่ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความเข้าใจในผลกระทบของการเป็นหนี้มากเกินไป และแยกความแตกต่างของหนี้แต่ละประเภทได้ ยังเริ่มมีโอกาใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินกับผู้ใช้บริการทางการเงินที่หลากหลายมากขึ้น จึงมีความเข้าใจว่า ผู้ให้บริการทางการเงินทำธุรกิจเพื่อแสวงหาผลกำไร ดังนั้น ก่อนเลือกใช้บริการต้องแสดงเหตุผลของการพิจารณาเลือกอย่างรอบคอบ ตระหนักถึงความเสี่ยงทุกรูปแบบ ที่มีโอกาสพบเจอ โดยผู้เรียนเข้าใจพื้นฐานของวิธีการจัดการความเสี่ยง เพื่อเตรียมรับมือกับความไม่แน่นอนในอนาคต มีความเข้าใจเกี่ยวกับภัยทางการเงินและแนวทางป้องกันตนเอง เข้าใจเกี่ยวกับการดูแลข้อมูลส่วนบุคคลและหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง และเมื่อตกเป็นเหยื่อภัยทางการเงินก็สามารถขอคำปรึกษาจากผู้ปกครองหรือหน่วยงานที่น่าเชื่อถือได้

ช่วงวัย	คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียน (Financial Characteristics)
อายุ 16 - 18 ปี	ผู้เรียนอายุ 16 – 18 ปี เป็นช่วงวัยที่เริ่มมีประสบการณ์และรับผิดชอบการใช้จ่ายเงินของตนเองมากขึ้น มีทักษะการประเมินคุณภาพและราคาของสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ และแสดงเหตุผลถึงการรู้เท่าทันกลยุทธ์ทางการตลาดรอบตัว ผู้เรียนวัยนี้เริ่มแสดงเอกลักษณ์ส่วนบุคคลมากขึ้น เนื่องด้วยการรู้จักและเข้าใจความชอบ ความสนใจ และความถนัดของตนเองอย่างชัดเจน ผู้เรียนเข้าใจว่าเงินเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเป็นที่ยอมรับ เห็นภาพตนเองประกอบอาชีพที่ตนเองสนใจในอนาคตและสามารถสร้างรายได้จากศักยภาพและความสามารถ โดยแสดงออกซึ่งการจัดการเงินที่มั่นคงและการทำหน้าที่พลเมืองในบทบาทของผู้เสียภาษี ในด้านการใช้จ่าย ผู้เรียนสามารถออกแบบแผนการเงินในระยะยาว เริ่มตั้งแต่การจัดสรรและการออมเงิน โดยพิจารณาเลือกเป้าหมายการออมที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองได้ (เช่น ออมเพื่อฉุกเฉิน ออมเพื่อเป้าหมายในอนาคต) เข้าใจการคำนวณดอกเบี้ยทบต้น รู้ว่าดอกเบี้ยมีผลกระทบต่อการออมเงิน เข้าใจการลงทุนพื้นฐานว่าการลงทุนที่มีผลตอบแทนสูงมีความเสี่ยงสูง รู้แนวทางการประเมินความเสี่ยงของตนเอง เพื่อเลือกผลิตภัณฑ์การลงทุนที่เหมาะสมกับเป้าหมายทางการเงิน มีวิจาร์ณญาณเท่าทันความเสี่ยงจากภัยทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งมีความเข้าใจว่าการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความผันผวน ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนสินค้าหรือการลงทุน เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานในระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลัง รวมถึงหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการเงินและผู้ให้บริการทางการเงิน เพื่อให้เห็นภาพรวมของระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลัง นอกจากนี้ ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ในฐานะผู้ใช้บริการทางการเงิน เข้าใจผลกระทบหากไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ รวมถึงรู้จักผู้ให้บริการทางการเงินในระบบที่อยู่ภายใต้การกำกับของหน่วยงานกำกับดูแล และผู้ให้บริการทางการเงินนอกระบบ เข้าใจถึงผลกระทบจากเลือกใช้บริการทางการเงินนอกระบบ
อายุ 19 - 22 ปี	ผู้เรียนอายุ 19 – 22 ปี เป็นช่วงวัยที่เตรียมพร้อมเข้าสู่โลกการทำงาน มีความเข้าใจเส้นทางอาชีพของตนเองในทุกมิติทั้งวิถีชีวิต แนวทางความก้าวหน้า การจัดการรายได้และภาษี ทำให้สามารถนำมาออกแบบแผนการเงินของตนเองได้ ด้วยการวิเคราะห์หนี้สัการใช้จ่าย มีการจัดทำงบดุล ทบทวนและปรับปรุงงบดุลของตนเอง เข้าใจเงื่อนไขและข้อจำกัดของสินเชื่อแต่ละประเภท ปัจจัยในการพิจารณาสินเชื่อ รวมถึงสามารถคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้ สามารถแสดงแนวทางการจัดการหนี้ หากเกิดปัญหานี้ในอนาคต รู้รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติข้อมูลเครดิตที่ส่งผลต่อการพิจารณาสินเชื่อและการค้าประกัน มีความเข้าใจหลักการลงทุนเบื้องต้น ตัดสินใจลงทุนด้วยข้อมูลอย่างมีเหตุผล ติดตามและทบทวนผลิตภัณฑ์ทางการเงินอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนพอร์ตการลงทุนได้ตามความเหมาะสม อีกทั้งมีความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันการเงินและผู้ให้บริการทางการเงิน ช่องทางการร้องเรียน และเหตุผลในการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้บริการทางการเงิน รวมถึงมีความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องภัยทางการเงิน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวง รู้วิธีการป้องกันและแก้ไขเมื่อตกเป็นเหยื่อ รวมทั้งจัดการความเสี่ยงอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตด้วยการเลือกประกันภัยที่เหมาะสมกับตนเอง

ช่วงวัย	คุณลักษณะทางการเงินของผู้เรียน (Financial Characteristics)
ผู้มีรายได้น้อย	บุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้มีรายได้น้อยกว่าจะมียาอายุเท่าไรก็ตาม มีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของเงินและมีวิจรรย์ญาณในเรื่องการจัดการเงินที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสมดุลระหว่างเป้าหมายในปัจจุบันและเป้าหมายในอนาคต เพื่อสุขภาวะทางการเงินที่ดี (Financial Well-being) หรือมีอิสรภาพทางการเงิน และไม่เพียงแค่มียินัยทางการเงินในปัจจุบัน แต่ต้องพิจารณาไปถึงแผนทางการเงินและการบริหารจัดการหนี้ หากประสบปัญหาทางการเงินก็สามารถยอมรับและหาทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสม บริหารจัดการเงินให้มีเงินเพียงพอสำหรับการเกษียณ สามารถเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินได้ตรงตามความต้องการ ติดตามข่าวสารผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินใหม่ ๆ มีความรับผิดชอบที่สะท้อนผ่านการมีรายได้ของตนเองทั้งการจัดสรรเงินตามความจำเป็นส่วนบุคคล มีการวางแผนภาษีและการลดหย่อนภาษีอย่างถูกต้อง รวมถึงยื่นภาษีและชำระภาษีได้ถูกต้องตามหน้าที่พลเมือง ตระหนักถึงความเสี่ยงและพิจารณาถึงการประกันภัยเพื่อจัดการความเสี่ยงในอนาคต ทบทวนแผนการประกันภัยและค่าธรรมเนียมที่มีอยู่เป็นประจำเพื่อให้แน่ใจว่าความคุ้มครองยังเพียงพอและเหมาะสมกับสถานการณ์

สมรรถนะทางการเงินตามช่วงวัย ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

สมรรถนะที่ 1 การเข้าใจบทบาทและมูลค่าของเงิน (Understanding the role and value of money)

ช่วงวัย	สมรรถนะองค์รวม
อายุ 3 - 6 ปี	สามารถรับรู้ว่ามีเงินประกอบด้วยเหรียญและธนบัตรที่มีมูลค่าต่างกัน และมีทักษะในการแยกแยะระหว่างเหรียญและธนบัตรได้อย่างถูกต้อง
อายุ 7 - 9 ปี	สามารถรับรู้มูลค่าของเงินและประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์ใกล้ตัว ทั้งการนับเหรียญและธนบัตร การเรียงลำดับมูลค่าเงิน และการคำนวณเงินทอนได้อย่างถูกต้อง
อายุ 10 - 12 ปี	สามารถเข้าใจการใช้เงินในรูปแบบต่าง ๆ ตรวจสอบธนบัตรจริงและธนบัตรปลอม การเลือกใช้บริการทางการเงิน การเข้าใจบทบาทของธนาคาร รวมถึงความสัมพันธ์ของเงินที่มีผลต่อชีวิตและจิตใจ
อายุ 13 - 15 ปี	สามารถเข้าใจผลกระทบของเงินฝืดและเงินเฟ้อที่มีต่ออำนาจซื้อ รู้จักช่องทางการทำธุรกรรมทางการเงินพร้อมเงื่อนไขการใช้บริการ และสามารถคำนวณอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างสกุลเงินของแต่ละประเทศได้อย่างถูกต้อง
อายุ 16 - 18 ปี	สามารถแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ โดยเปรียบเทียบอัตราแลกเปลี่ยนและคำนึงถึงค่าธรรมเนียม ตระหนักถึงผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนที่ผันผวนต่อราคาสินค้า เข้าใจบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลัง และตระหนักว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมไม่จำเป็นต้องใช้เงินมากเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ
อายุ 19 - 22 ปี	-
ผู้ที่มีรายได้	-

สมรรถนะที่ 2 การจัดการรายได้และภาษี (Managing Income and Tax)

ช่วงวัย	สมรรถนะองค์รวม
อายุ 3 - 6 ปี	แสดงความเข้าใจว่าเงินหรือสิ่งของที่เข้ามาจากการทำงานของผู้ปกครอง แสดงความภาคภูมิใจในความพยายามของตนเองเมื่อสร้างคุณค่าในสิ่งที่ทำ
อายุ 7 - 9 ปี	สามารถเข้าใจได้ว่า เงินได้มาจากการประกอบอาชีพ ซึ่งใช้ความสามารถในการทำงานและแสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเหมาะสม
อายุ 10 - 12 ปี	สามารถเข้าใจที่มาของรายได้ของแต่ละคนว่ามีความแตกต่างและเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา
อายุ 13 - 15 ปี	สามารถเข้าใจว่าคุณสมบัติและความชำนาญที่ต่างกันในการประกอบอาชีพส่งผลต่อรายได้ สามารถหารายได้จากช่องทางที่ถูกกฎหมาย และตระหนักว่าการพนันและการเสี่ยงโชคไม่ใช่วิธีสร้างรายได้หรือความมั่งคั่งที่ยั่งยืน
อายุ 16 - 18 ปี	สามารถเข้าใจพื้นฐานเรื่องภาษีในฐานะผู้เสียภาษีตามหน้าที่พลเมืองและการเป็นแหล่งรายได้ของรัฐเพื่อพัฒนาประเทศ รวมถึงการรู้จักประเภทของภาษี เช่น ภาษีเงินได้ภาษีมูลค่าเพิ่ม และสามารถเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ ผลกระทบที่ได้รับ ความเหมาะสมกับรายได้ รายจ่ายปัจจุบันและอนาคต รวมถึงสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เกี่ยวข้อง
อายุ 19 - 22 ปี	สามารถเข้าใจว่ารายได้จากเงินเดือนหรือค่าจ้างต่าง ๆ อาจถูกหักค่าใช้จ่าย เช่น ภาษี ประกันสังคม เงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และคำนวณภาษีเบื้องต้นได้ พร้อมทั้งตระหนักถึงหน้าที่ในการยื่นภาษีอย่างถูกต้อง และเข้าใจผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหากไม่ยื่นภาษี ยื่นภาษีไม่ถูกต้อง หรือไม่ชำระภาษี
ผู้ที่มีรายได้	สามารถเข้าใจว่ารายได้ประเภทใดต้องเสียภาษี สามารถคำนวณและวางแผนภาษีได้อย่างเหมาะสม เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการเสียภาษีตามกฎหมาย รวมถึงใช้สิทธิประโยชน์และมาตรการทางภาษีเพื่อบรรเทาภาระภาษี

สมรรถนะที่ 3 การบริหารการใช้จ่ายและจัดการหนี้ (Managing Expenditure and Debt)

ช่วงวัย	สมรรถนะองค์รวม
อายุ 3 - 6 ปี	สามารถรับรู้ราคาสินค้าแต่ละชนิดมีราคาแตกต่างกัน ใช้เงินเพื่อซื้อสินค้าที่ราคาไม่เกินกว่าเงินที่มีอยู่ ตระหนักถึงความสำคัญของการเก็บเงินบางส่วนไว้ใช้ในอนาคต
อายุ 7 - 9 ปี	สามารถเข้าใจว่าเงินมีจำกัด และจัดสรรเงินที่ได้รับมาให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยไม่ใช้เงินที่ได้รับ พร้อมทั้งแสดงผลในการตัดสินใจซื้อผ่านการหาข้อมูลเปรียบเทียบ และคำนวณราคาต่อหน่วยของสินค้าอย่างเหมาะสม
อายุ 10 - 12 ปี	สามารถแยกแยะความจำเป็นและความต้องการในการใช้จ่าย ติดตามการใช้จ่ายของตนเอง มีการยับยั้งชั่งใจ เปรียบเทียบและคำนวณมูลค่าหรือส่วนลดของสินค้าได้อย่างคุ้มค่า วางแผนทางการเงินตามหลัก SMART เข้าใจบทบาทของการกู้ยืมเงิน ยืมเงินเมื่อสามารถชำระคืนได้ รวมถึงมีความรับผิดชอบและเคารพความแตกต่างของแต่ละบุคคล
อายุ 13 - 15 ปี	สามารถวางแผนการเงินด้วยการจัดทำแผนใช้เงิน (budgeting) ตั้งเป้าหมายการเงินระยะสั้นและปรับตามความเหมาะสมได้ ประเมินตนเองก่อนการใช้จ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้จ่ายที่หุนหันพลันแล่น เข้าใจความแตกต่างของรายได้ การใช้จ่าย และการออมเงินของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งเปรียบเทียบและต่อรองราคาสินค้าและบริการ โดยคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อราคา และเลือกช่องทางการซื้อและวิธีการชำระเงินที่เหมาะสมและปลอดภัย สามารถแยกประเภทหนี้และตระหนักถึงผลเสียของการมีหนี้เกินตัวได้
อายุ 16 - 18 ปี	สามารถรู้เท่าทันการตั้งราคา โฆษณา และกลยุทธ์ทางการตลาด โดยแยกแยะข้อเท็จจริงได้ พร้อมทั้งคำนึงถึงคุณภาพ ข้อกำหนด เงื่อนไข ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องก่อนตัดสินใจซื้อ และเลือกแนวทางการบริโภคที่ยั่งยืน เข้าใจวัตถุประสงค์และผลกระทบของสินเชื่อทั้งในระบบและนอกระบบ พร้อมทั้งตระหนักถึงความเสี่ยงจากการใช้บริการสินเชื่อแบบนอกระบบ
อายุ 19 - 22 ปี	สามารถระบุรายจ่ายประจำและรายจ่ายไม่ประจำได้ จัดทำงบดุลส่วนบุคคล พร้อมแยกรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือนออกจากธุรกิจได้อย่างเหมาะสม พิจารณาทางเลือกอื่นก่อนก่อหนี้ เป็นหนี้เท่าที่จำเป็น ปฏิเสธเงินกู้ที่ไม่ต้องการ รู้ประเภทแหล่งเงินกู้ ค่าใช้จ่าย เงื่อนไข และความเสี่ยงของสินเชื่อแต่ละประเภท รวมถึงการเป็นคู่ค้าประกัน รู้วิธีคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้ เบื้องต้นและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย รู้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุมัติสินเชื่อ ตระหนักถึงความสำคัญของการชำระหนี้ตรงเวลา รู้ผลกระทบจากการไม่ชำระหนี้หรือชำระไม่ครบ สามารถตรวจเครดิตบูโรและแก้ไขข้อมูลที่ผิดพลาด
ผู้ที่มีรายได้	สามารถจัดสรรเงินเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการใช้จ่ายในปัจจุบันและการออมเพื่ออนาคต เข้าใจว่ารายการใช้จ่ายล่าสุดในบัตรเครดิตอาจยังไม่แสดงในใบแจ้งยอด บริหารจัดการหนี้โดยไม่ก่อหนี้เกินกว่าความสามารถที่ชำระหนี้ได้ จัดลำดับการชำระหนี้เมื่อมีหนี้หลายก้อนและเงินไม่เพียงพอ รู้วิธีแก้ปัญหาหนี้และเจรจากับเจ้าหนี้ เช่น การลดค่างวด ลดดอกเบี้ย หรือใช้มาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐ คำนึงถึงค่าธรรมเนียมการชำระหนี้ก่อนกำหนดเมื่อต้องการปิดหนี้ รวมถึงยอมรับและแก้ไขปัญหาด้านการเงินของตนเองอย่างเหมาะสม

สมรรถนะที่ 4 การออมและการลงทุน (Saving and Investing)

ช่วงวัย	สมรรถนะองค์รวม
อายุ 3 - 6 ปี	สามารถลงมือเก็บสะสมเหรียญและหรือธนบัตรด้วยตนเอง
อายุ 7 - 9 ปี	สามารถออมเงินก่อนใช้จ่ายและตั้งเป้าหมายการออมได้
อายุ 10 - 12 ปี	สามารถเริ่มต้นออมเงินด้วยการฝากเงินในบัญชีเงินฝากเพื่อให้ได้ดอกเบี้ย รู้วิธีการออมอย่างมีเป้าหมาย
อายุ 13 - 15 ปี	สามารถเข้าใจผลกระทบของเงินเพื่อต่อเงินออม มีวินัยในการออมเงินเพื่อบรรลุเป้าหมาย เข้าใจการคำนวณดอกเบี้ยคงที่ และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยต่อการออมเงิน พร้อมแยกแยะความแตกต่างระหว่างการออมและการลงทุน และวางแผนการออมก่อนเริ่มการลงทุนอย่างเหมาะสม
อายุ 16 - 18 ปี	สามารถเข้าใจการคำนวณดอกเบี้ยทบต้น และผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยต่อการออมเงิน ตระหนักว่ารายได้ อายุ และสถานการณ์ชีวิตส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเงิน สามารถวางแผนการเงินล่วงหน้า ออมเงินเพื่อฉุกเฉิน ตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาว ศึกษาข้อมูลก่อนลงทุน ยอมรับความเสี่ยงจากการลงทุน และเข้าใจความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์การลงทุนประเภทต่างๆ โดยเฉพาะสินทรัพย์ดิจิทัล
อายุ 19 - 22 ปี	สามารถเข้าใจหลักการการลงทุนเบื้องต้น เช่น วัตถุประสงค์การลงทุน ความเสี่ยง สภาพคล่อง ระยะเวลา มูลค่าเงินตามเวลา และช่องทางการซื้อขาย สามารถเปรียบเทียบคุณลักษณะข้อกำหนด ความเสี่ยง ผลตอบแทน ค่าใช้จ่าย และความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์การลงทุน เลือกใช้บริการที่เหมาะสมกับเป้าหมายทางการเงิน ตัดสินใจลงทุนด้วยข้อมูลโดยปราศจากอารมณ์และอคติ ตระหนักว่าผลการดำเนินงานในอดีตไม่การันตีผลตอบแทนในอนาคต รู้วิธีจัดพอร์ตการลงทุน กระจายความเสี่ยง ติดตามและปรับเปลี่ยนพอร์ตการลงทุนเมื่อจำเป็น
ผู้ที่มีรายได้	สามารถวางแผนการออมเงินเพื่อการเกษียณตั้งแต่เริ่มทำงานผ่านผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณ โดยไม่ถอนเงินก่อนกำหนด พร้อมวางแผน การใช้เงินหลังเกษียณ รู้จักและติดตามผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ

สมรรถนะที่ 5 การจัดการความเสี่ยง ภัยทางการเงิน และการประกันภัย (Managing Risks, Fraud and Insurance)

ช่วงวัย	สมรรถนะองค์รวม
อายุ 3 - 6 ปี	สามารถดูแลตัวเองและรักษาสินทรัพย์ของตนเองจนเป็นนิสัย พร้อมทั้งติดตามและแจ้งผู้ปกครองเมื่อมีผู้อื่นยืมสิ่งของของตน
อายุ 7 - 9 ปี	สามารถดูแลเงินและสิ่งของ โดยตระหนักว่าสิ่งของรอบตัวล้วนมีมูลค่า พร้อมทั้งฝึกฝนการดูแลรักษาสินทรัพย์ของตนเองจนเกิดเป็นนิสัย
อายุ 10 - 12 ปี	สามารถป้องกันตนเองจากการถูกหลอกลวงทางการเงิน เข้าใจถึงประโยชน์ของประกันภัยที่ตนเองมีอยู่ และระมัดระวังในการให้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อความปลอดภัยทางการเงิน รวมทั้งมีความรู้และปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เมื่อพบธนบัตรปลอม
อายุ 13 - 15 ปี	สามารถเข้าใจการจัดการความเสี่ยง 4 มิติ (หลักเสี่ยง ลด รับ โอน) รู้วิธีซื้อสินค้าออนไลน์อย่างปลอดภัย ตระหนักถึงภัยทางการเงินและวิธีป้องกัน พร้อมขอคำปรึกษาจากผู้ปกครองหรือหน่วยงานที่น่าเชื่อถือเมื่อตกเป็นเหยื่อ และเข้าใจผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงบทบาทของหน่วยงานที่กำกับดูแลข้อมูลส่วนบุคคล
อายุ 16 - 18 ปี	สามารถระบุความเสี่ยงที่กระทบต่อการเงินของตนเองได้ ติดตามข่าวสารและรู้แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับภัยทางการเงิน วิธีป้องกัน ช่องทางการแจ้งเบาะแสหรือการขอความช่วยเหลือ รวมถึงวิธีแก้ไขหากตกเป็นเหยื่อมิจฉาชีพ พร้อมทั้งตระหนักถึงผลกระทบของรอยเท้าดิจิทัล (digital footprint) ที่อาจถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมหรือเพื่อการโฆษณา
อายุ 19 - 22 ปี	สามารถเข้าใจกฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับภัยทางการเงิน เช่น การฟอกเงินและบัญชีม้า เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อ ตระหนักและยอมรับผลจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดจากการหลงเชื่อมิจฉาชีพ เข้าใจความแตกต่างระหว่างประกันชีวิตและประกันวินาศภัย สามารถเลือกทำประกันภัยตามความจำเป็นโดยแลกเปลี่ยนข้อมูลตามความจริงและดำเนินการเคลมประกันภัยได้อย่างเหมาะสม
ผู้ที่มีรายได้	สามารถทบทวนแผนการประกันภัยและค่าธรรมเนียมที่มีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินว่าความคุ้มครองเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการในปัจจุบัน

สมรรถนะที่ 6 การรักษาสีทธิและรับผิดชอบต่อนหน้าที่ผู้ให้บริการทางการเงิน (Upholding Financial Rights and Responsibilities)

ช่วงวัย	สมรรถนะองค์รวม
อายุ 3 - 6 ปี	สามารถรับรู้ว่ามีเจ้าของสิ่งของทุกชิ้นมีเจ้าของ จึงต้องขออนุญาตก่อนใช้ สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างการให้และการยืม พร้อมแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม
อายุ 7 - 9 ปี	สามารถปฏิบัติตามหน้าที่และกฎกติกา แสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งของทั้งของตนเองและผู้อื่น ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทางการเงินและทักท้วงเมื่อเกิดข้อผิดพลาด
อายุ 10 - 12 ปี	สามารถปรึกษาปัญหาหรือวางแผนการเงินร่วมกับครอบครัวหรือบุคคลที่ไว้วางใจได้อย่างเหมาะสม
อายุ 13 - 15 ปี	สามารถเข้าใจสิทธิผู้บริโภคเมื่อซื้อสินค้าและบริการ เข้าใจและตรวจสอบข้อมูลสำคัญในเอกสารทางการเงินได้อย่างถูกต้อง และตระหนักว่าผู้ให้บริการทางการเงินมีเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไร
อายุ 16 - 18 ปี	สามารถเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของผู้ให้บริการทางการเงิน รวมถึงผลกระทบจากการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ รู้แหล่งข้อมูลผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่เป็นกลางและทันสมัย สามารถขอคำปรึกษาทางการเงินจากผู้เชี่ยวชาญ รู้จักผู้ให้บริการทางการเงินในระบบที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล
อายุ 19 - 22 ปี	สามารถเข้าใจบทบาทหน่วยงานกำกับดูแลทางการเงินและช่องทางการร้องเรียน ถ้าตรวจสอบและเปลี่ยนผู้ให้บริการทางการเงิน พร้อมเข้าใจการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้บริการทางการเงิน
ผู้ที่มีรายได้	-